

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filozofie a religionistiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

M. Vích jako kněz a kazatel

Vedoucí práce: **prof. Mgr. Jaroslav Vokoun, Th.D.**

Autor práce: **Mgr. Jana Kovandová**

Studijní obor: **Teologie služby**

Ročník: třetí

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejné přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátu.

17. dubna 2015

.....

Děkuji vedoucímu diplomové práce prof. Mgr. Jaroslavu Vokounovi, Th.D. za trpělivé a metodické vedení práce. Mé poděkování patří též mojí rodině a všem, kteří mě podporovali a bez jejichž připomínek by nemohla práce vzniknout

Obsah:

Úvod.....	5
Práce s dokumenty.....	6
1. P. Martin Vích jako kněz.....	10
2. Kázání k liturgickému roku.....	13
2.1 Kázání k vánočnímu okruhu.....	15
2.1.1 Kázání v době adventní.....	16
2.1.2 Kázání v době vánoční.....	22
2.2 Kázání k velikonočnímu okruhu.....	35
2.2.1 Kázání v době velikonočního třídní.....	36
2.2.2 Ostatní kázání v době velikonoční.....	41
2.3 Kázání v období liturgického mezidobí.....	45
3. Kázání ke svátostem a pohřbu.....	52
I.....	52
II.....	57
III.....	60
Závěr.....	66
Seznam použitých zdrojů.....	71
Seznam zkratk.....	73
Seznam příloh.....	74
Přílohy.....	75
Abstrakt.....	82
Abstract.....	83

Úvod

„Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.“

(Jan, 1,1)

Svoji diplomovou prací bych ráda navázala na svoji přechozí práci bakalářskou, ve které jsem se věnovala tématu kněžského stáří, konkretizovaném na příkladu kněze P. Martina Františka Vícha – správce na Dobrši. Cílem současné práce bylo prostudovat a analyzovat dochovanou kněžskou písemnou pozůstalost. I nyní zůstala ve středu mého zájmu osobnost dnes již zesnulého kněze P. Martina Františka Vícha – správce na Dobrši. Právě v jeho písemné pozůstalosti je možné dohledat celou řadu písemných materiálů, které mu sloužily jako předlohy, pro jeho, návštěvníky tak hojně vyhledávaná, kázání.

Hlavním cílem mé práce je, na základě materiálů z dochované písemné pozůstalosti kněze M. Vícha, podat obraz vypovídající o jeho kazatelské činnosti. Dalším cílem mého zájmu je zdůraznit v jednotlivých přípravách na kázání hlavní myšlenky a akcenty kazatele a toto okomentovat. Chtěla bych také v jeho kázáních podchytit charakteristické znaky, zajímavé obrazy nebo citace. Zajímá mě, jak autor uchopil a následně podal jednotlivá témata v průběhu církevního roku. Zkrátka vše, co by nějakým způsobem charakterizovalo a vykreslovalo kazatelskou osobnost P. M. Vícha. Toto následně vztáhnout ke kázáním několika jiných autorů doby minulé i současné. Přitom bude zajímavé všimnout si shod i rozdílných pohledů.

Práce není striktně rozvržena na teoretickou a praktickou část, ale každá z jejích kapitol v sobě zahrnuje obojí. Po krátkém teoretickém úvodu následuje poměrně obsažná praktická část, kterou tvoří ukázky z jednotlivých kázání s komentáři. Pro přehlednost předkládám dochovaná kázání po časové liturgického roku a v závěru doplňuji o svátostná a pohřební kázání.

V úvodu samotné práce zmiňuji problémy, kterou sebou přináší práce s písemnou pozůstalostí. Popisuji nashromážděné materiály a jejich stav, nastiňuji způsob a postup práce s nimi.

Po tomto poněkud netypickém úvodu přistupuji ke kapitole, v níž přibližuji osobnost P. Martina Vícha. Stručně naznačuji jeho životní pouť a seznamuji s člověkem a knězem. Nepostihuji podrobně jeho život, protože to již bylo předmětem jiných prací. Snažím se zachytit již zdokumentované situace a události, které se vztahují k jeho kněžskému životu. V dalších kapitolách již věnuji pozornost vlastním kázáním v jednotlivých liturgických okruzích. Poslední část tvoří oddíl pohřebních a svátostných kázání.

Práce s dokumenty

Stěžejní metodou práce je práce s písemnou pozůstalostí. Toto mi bylo umožněno kongregací bratří Nejsvětější Svátosti - petrini (dále CFSsS),¹ které byl členem i Martin Vích. Kongregace mi poskytla dostupnou dokumentaci, která pravděpodobně není kompletní a je předpoklad, že existují ještě další materiály v písemné podobě. Pro svoji práci čerpám z těch písemností, se kterou jsem měla možnost se seznámit. Považuji za důležité tuto informaci pro objektivitu zmínit.

Seznam a stav dochovaných materiálů

Poskytnuté materiály jsem převzala ve dvou krabicích, bylo nutné je alespoň orientačně roztřídit pro účely další práce s nimi. Zde nastoupila dlouhodobá a časově poměrně náročná práce. Listinné materiály byly ve stavu, který odpovídal jejich uložení a pravděpodobné době vzniku. Některé dokumenty byly potrhané, vybledlé, pošpiněné vodou znehodnocené, pomuchlané, nečitelné, zažloutlé nebo jinak poničené. Takové znehodnocené materiály byly pro další potřebu nepoužitelné a bylo nutné je vyřadit. Ostatní zbylé a zachovalé materiály byly roztříděny a byl proveden jejich soupis. Předpokládám, že utříděné a označené materiály z písemné pozůstalosti budou zpět vráceny k uložení do kongregace pro další potřebu a k uchování.

Samotná pozůstalost P. Martina Vícha zahrnuje vlastní písemné přípravy na kázání, dále několik dochovaných kázání zakladatele kongregace bratří Nejsvětější

¹ Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti - petrini (CSsS) na podporu pozdních kněžských povolání. Je jednou z mála řeholí českého původu. Založil ji v roce 1888 sušický farář Klement Václav Petr.
<http://www.petrini.cz/clanky/aktuality>

Svátosti P. Václava Petra² z let 1880 – 1883, několik příprav na kázání od neznámého autora z roku 1862 a z roku 1863, jednotlivé a již vydané vlastní výtisky „Listů“ od M. Vícha (strojopis). Dále se v pozůstalosti našla kniha „Zavátou stopou. Život a dílo P. Petra“, jejímž autorem je Alois F. Kratochvíl a životopisná črta od Jetřicha Lipanského „P. Klement Petr, apoštolský kněz, zakladatel kongregace Nejsvětější Svátosti“. Kromě výše uvedených materiálů v pozůstalosti nalezneme došlou osobní korespondenci M. Vícha s přáteli, farníky a spolužáky, dále pohlednice a pozvánky, které většinou nemají velký vypovídající význam. Z jiných náboženských materiálů jsou to převážně namnožené a strojopisem psané přímluvy a tiskem vydané přímluvy. Kromě osobní korespondence, dochovaných kázání P. Václava Petra a kázání od neznámého autora, není možné u ostatních písemností přesně označit datum vzniku textu.

Dochované předlohy ke kázáním

Svůj hlavní zájem jsem zaměřila na studium dochovaných předloh ke kázáním P. Martina Františka Vícha. K ostatním písemným materiálům nepřihlížím. Výjimkou je uvedení odkazu na dva dopisy z osobní korespondence M. Vícha. Pro samotnou vlastní práci jsem po roztřídění materiály okopírovala, aby nedošlo k jejich dalšímu poškození. Následně jsem pracovala s těmito pořízenými kopiemi, vypisovala z nich poznámky, podtrhávala myšlenky, citace a obrazy, které mě zaujaly.

Bylo nutné také pořídit přepis textů do elektronické podoby, tematicky rozdělit. Po rozdělení jsem z nich vytvořila čtyři soubory. Vzniklé soubory jsem nazvala: „Vánoční kázání“, „Velikonoční kázání“, „Svátostná kázání“ a „Ostatní kázání“. Na ně průběžně odkazuji v textu kázání v jednotlivých okruzích. Citace z textů kázání P. Vícha je problematická, co se týče odkazů. Přistoupila jsem ke způsobu odkazu na příslušný mnou vytvořený soubor a stranu. Toto uvádím jen u rozsáhlejší citace, jejíž odkaz bude vyznačen v poznámkách pod čarou. Jednotlivé věty a slovní spojení ponechávám bez odkazu. Citace Martina Vícha pro lepší přehlednost v textu

² p. Václav Petr - byl katolický kněz, zakladatel první české mužské kongregace, která se jmenuje Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti (petrini) a iniciátor stavby kostela Panny Marie Růžencové v Českých Budějovicích, který s odhodláním prosazoval a realizoval množství sociálních projektů zabývajících se výchovou české mládeže, péčí o dělníky a pozdní kněžská povolání. Dostupné na http://www.petrini.cz/clanky/kdojsme/klement_petr

označuji kurzívou. Dalším problémem bylo dohledat přesný zdroj biblických citací, na které se v textu odvolával sám autor. Důvodem byla jejich nepřesnost, rozvolněnost, popřípadě citace v upravené podobě a obtížně dohledatelný jejich přesný zdroj.

Soubor kázání není kompletní a ucelený. Velká většina předloh je sepsána pro příležitosti církevních slavností, svátků a památek v průběhu liturgického roku. Nejvíce kázání bylo shromážděno k vánočnímu okruhu. Naopak chybí mnohá kázání z období liturgického mezidobí a zcela chybí v této písemné pozůstalosti texty doby postní. Toto zjištění nabízí otázku, zda chybějící koncepty kázání z období mezidobí a doby postní někde existují, nebo tyto předlohy během roku Martin Vích nepoužíval. U kázání z období liturgického mezidobí jsem přistoupila k jeho vlastnímu pojmenování například „Sůl Země“.

Většina příprav na kázání je psaná vlastní rukou autora, nejčastěji na formátu A5. Co se týče jazykové stránky původních textů, neprováděla jsem žádné úpravy. Slovosled, slovní zásobu i pravopis ponechávám v původní podobě tak, jak je autor uvedl. Do některých kázání si Martin Vích vpisuje pomocné jednoslovné poznámky, jména a hesla, což komentuji v průběhu samotného textu. Neupravuji ani archaické výrazy v textech P. Václava Petra a neznámého autora kázání z roku

Jak již bylo výše sděleno, většina materiálů ke kázáním není přesně datována. Není tedy možné jednotlivé přípravy přesně časově označit a následně i zařadit. Některá jsou pouze všeobecně označena například Štědrý den, Na nový rok, adventní apod. Jiná kázání bylo nutno začlenit na základě jeho obsahu či citace biblického textu. Předpokládám ale, že většina dochovaných předloh je z posledního období života autora, což dokumentuje stav písma i dochovaného materiálu.

Výjimku v tomto směru tvoří dochovaná kázání ostatních autorů. Zde je možné přesně určit příležitost k jaké je určeno i rok, kdy bylo proneseno. Za zajímavé považuji nález uchovávaných sebraných kázání zakladatele řádu petrinů P. Klementa Petra z období let 1880-1883 v písemné pozůstalosti Martina Vícha. V materiálech z pozůstalosti se vzácně objevila i kázání neznámého autora z let 1862-63. Dnes již nemáme možnost se dozvědět, zda P. Martin Vích tato písemná kázání uchovával jako vzácnou památku a odkaz, nebo mu předlohy sloužily jako námět a zdroj inspirace. O tom se dnes můžeme už jen dohadovat, rozhodně ale zaujímají své místo v jeho

písemné pozůstalosti. Z tohoto důvodu jsem také kázání obou autorů včlenila do rámce liturgického roku a porovnávám je s kázáním P. Martina Vícha. Porovnání se dvěma teology provádím také v závěru své práce. Jelikož nebylo možné jednotlivá kázání Martina Vícha časově přesně označit, postupovala jsem při řazení jednotlivých kázání po časové ose liturgického roku. Na závěr ještě připojuji jeho dochované písemné přípravy na svátostná a pohřební kázání. Uvědomuji si, že obraz kazatelství je tím částečně zkreslený, a nevypovídá o postupném možném vývoji kazatelské činnosti kněze.

Ke zpracování samotné písemné pozůstalosti přistupuji z hlediska teologického, aniž bych posuzovala aspekt historický. Nečiním si nároky na historické hodnocení. Přesto se domnívám, že nelze zcela eliminovat vliv doby, ve které jsou přípravy na kázání sepsány a do které jsou kázání určena. Také samotná osoba kazatele, jeho posluchači a jejich vzájemný vztah určitě ovlivňují i obsah kázaného, jak můžeme vidět na příkladu pohřebních kázání. Jak píše Smolík, autor kázání by měl mít na mysli, že řeč kázání je jiná, než literární dílo. V kázání jde o porozumění na základě vyslechnutého. Situace, prostředí a příběh v něm má tvořit jenom pozadí.³

Hlavním smyslem kázání je výstižně charakterizovat a předat poselství o evangelijní zvěsti.

³ Srov. SMOLÍK, J. Radost ze slova: Náčrt homiletiky, Praha: Kalich, 1983, s. 114.

1. P. Martin Vícha jako kněz

Pokud máme podrobněji prozkoumávat texty z písemné pozůstalosti kněze Martina Vícha, jejíž součástí jsou i přípravy na kázání, nelze tak smysluplně činit bez zamyšlení se nad osobností samotného původce těchto kázání. Jak jsem již zmiňovala v přechozí kapitole, tato práce si nečiní nároky podat podrobné informace o jeho životě. Leč určité množství informací je nutné k tomu, abychom získali vhled, blíže poznali a možná i snáze pochopili autora následujících kázání.

Své informace čerpám z bakalářské práce nazvané „Život P. Martina Františka Vícha“⁴ od autorky Zuzany Dvořákové. Závěr života M. Vícha je zpracován v jiné práci nazvané „Stáří kněze na příkladu P. Martina Vícha“⁵. Dalším zdrojem je kniha autora Miloše Doležala nazvaná „Prosil jsem a přiletěla moucha“⁶ a kniha autora Vojtěcha Vlčka s názvem „Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel“⁷. Z informací z těchto zdrojů, které jsou doplněné o vzpomínky pamětníků, jsou poskládány střípky, které zapadají do životní mozaiky P. Martina Vícha.

Narodil se 12. 6. 1921 v Jiříkově u Litomyšle do rodiny ševce. I když od dětství toužil po tom stát se knězem, nebylo to možné z finančních důvodů, a tak se vyučil zahradníkem ve Vysokém Mýtě. Pracoval jako zahradník, když objevil v novinách inzerát o otevření internátu pro pozdní kněžská povolání Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti – petrinů v Písku. Tam nastoupil v roce 1941 a poté roku 1945 byl přijat do noviciátu a následně ke studiu teologie v budějovickém semináři.

V prosinci roku 1949 byl vysvěcen tehdejším biskupem Josefem Hlouchem. S úvahami biskupa Hloucha v samém závěru své práce srovnávám i myšlenky z Martinova kázání. Po zaboru klášterů v roce 1950 zůstal jako jeden z mála v klášterním kostele Panny Marie Růžencové v Českých Budějovicích jako jeho duchovní správce. Tím byl až do svého zatčení v roce 1953. Ve vykonstruovaném procesu byl v roce 1953 za údajnou velezradu odsouzen na 10 let.

⁴ Srov. KOVANDOVÁ, J. Problematika stáří kněze na příkladu pátera Martina Vícha, JČU: 2010

⁵ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Z. Život P. Martina Františka Vícha, JČU: 2012

⁶ Srov. DOLEŽAL, M. Prosil jsem a přiletěla moucha, Kostelní Vydří: 2004

⁷ Srov. BLAŽKOVÁ, M.; VLČEK, V. Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel, Kostelní Vydří: 2006

Během svého uvěznění pracoval v uranovém dolu ve Rtyni v Podkrkonoší, prošel věznicemi Pankrác, Valdice a Mírov. V uranovém dolu přežil zával a též zachránil život spoluvězni a evangelickému kazateli Janu Rubíkovi. Ve svých vzpomínkách i kázáních se často vrací ke svému uvěznění. V roce 1960 byl předčasně propuštěn na amnestii. v Komunálních službách v zahradnictví u hřbitova v Mladém u Českých Budějovic.

Do duchovní správy se směl vrátit v roce 1967, kdy byl „za trest“ ustanoven správcem farností Dobruška a Vacov a později i Čestice. Farnost Dobruška spravoval dlouhých 40 let až do konce svého života. V roce 2005 mu bylo prezidentem Václavem Klausem propůjčeno vyznamenání Řád T. G. Masaryka III. třídy za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva.

Od roku 2006 pobýval v Domově klidného stáří u sv. Anny v Sousedovicích Od roku 2007 až do své smrti žil v zařízení Sananim v terapeutické komunitě Němčice Zemřel 7. 10. 2008 ve strakonické nemocnici a pohřben je v Mladém u Českých Budějovic. Tolik vypovídají holá fakta a údaje o životě tohoto kněze. Pokud přizveme k dokreslení mozaiky Víchova života pamětníky, jimiž jsou farníci, skauti, prázdninovní hosté, spolubratři a obyvatelé Dobrušky a blízkého okolí, poskytne nám to jiný a plastičtější obraz. Téměř shodně vypovídají, že Otec Martin byl velmi vzácný člověk a výrazná osobnost. Během svého života zastával mnoho rolí. Vyučil se zahradníkem, byl skautem, politickým vězněm, občanem, ale především byl knězem. A vykonávání kněžské povinnosti kladl vždy na první místo.

Během celého života žil hlubokým duchovním životem a ani jiné a změněné podmínky na tom nemohly nic změnit. Vždyť ve svých kázáních často vzpomíná, jak i ve vězení o Vánocích zpívali koledy, vysluhovali mše a podávali svátosti. Důležitá pro něj byla i duchovní příprava a rozjímání. Jako člověk byl chápavý, skromný, obětavý a celoživotně připravený a otevřený pro druhé. Ať již to byli klienti němčické léčebny, obyvatelé Domova klidného stáří v Sousedovicích či farníci a jeho spolubratři. Ale i zcela neznámému člověku plně otevřel své dveře i srdce. To byl charakteristický rys jeho osobnosti a velká láska k bližnímu, vidět v každém svého bratra a být stále připravený a k dispozici. Vyznával a „žil“ hodnoty, o kterých i kázal, které nejsou v současném světě většinové a preferované. O tom by ale mohla nejlépe vyprávět dnes již opuštěná dobrušská fara.

Otec Martin nedělal rozdíly mezi lidmi. I přes mnohá zklamání, která v životě přichází, dokázal opakovaně odpouštět. Míra jeho tolerance, soucítění a starostlivosti o druhé byla široká. To se projevovalo i v kněžské službě, kdy jak vzpomínal jeden farník, křtil i děti nevěřících rodičů s tím, že v životě se nikdy neví, jakými cestami se kdo bude ubírat. Také v Sousedovicích vysluhoval pravidelné mše a s lidským pochopením přistupoval ke spolubydlícím jiného vyznání. Jako kněz sloužil i zaměstnancům domova. Mnohé z jejich dětí pokřtil právě během svého pobytu. Jako člověk byl vzorem inspirací a přítelem i pro lidi hledající a mladé.

Sám Martin, na otázku po smyslu svého života se svěřuje, že jeho smyslem je předávat dál radostnou zvěst evangelia. Jiný pamětník ho charakterizuje jako kněze, který hned na počátku odložil kněžskou noblesnost a žil ve službě druhým.

2. Kázání k liturgickému roku

Slovo liturgie pochází z původního řeckého slova *leitúrgia* a doslovně znamená dílo lidu. V prvních stoletích, jak uvádí A. Adam, to znamenalo jak službu Bohu, tak i obci. V současné době chápeme liturgii jako aktivní oboustranné společenství církve a Ježíše Krista, které vede na jedné straně k oslavě Boha a na druhé k posvěcení člověka.⁸ V liturgii tedy jde o dialogické jednání, které se projevuje jak službou člověka k Bohu, tak Boží spásitelskou službou člověku. Liturgie je spolu s diakonií a zvěstováním víry projevem života církve.

Liturgickým rokem, který je někdy nazýván též jako „církevní rok“ nebo „rok Páně“, putují všichni křesťané. Během tohoto času jsou nám postupně zpřítomňovány celé dějiny spásy. Je to čas, ve kterém se uskutečňuje vykupitelské dílo Kristovo. Posvátná konstituce o liturgii *Sacrosanctum consilium* k tomu uvádí:

Svatá matka církev pokládá za svůj úkol v určité dny během roku slavit posvátnou vzpomínkou vykupitelské dílo svého božského Ženicha. Každý týden si připomíná zmrtvýchvstání Páně v den, který nazvala dnem Páně. Jednou v roce slaví zmrtvýchvstání Páně spolu s jeho svatým utrpením jako největší svátek, totiž Velikonoce. Celé Kristovo tajemství rozvíjí v ročním okruhu, a to od jeho vtělení a narození až k nanebevstoupení, k letnicím a k očekávání blaživé naděje a příchodu Páně. Když tak slaví jednotlivá tajemství vykoupění, otvírá věřícím bohatství mocných činů a zásluh Pána, takže je neustále v jistém smyslu zpřítomňuje, aby se s nimi věřící setkávali a aby z nich čerpali spásonosnou milost.⁹

Těmito slovy nás věroučná konstituce uvádí do tajemství slavení v čase liturgického roku, do slavení spásy. Jeho základem a jádrem je slavení neděle jako dne Páně. V tento den si pravidelně v církvi připomínáme památku zmrtvýchvstání Páně, kdy se Boží lid se shromažďuje k eucharistické bohoslužbě.

„Dívejme se na neděli jako na den hluboké křesťanské radosti. Připomíná památku oslaveného Pána, připomíná mystickou přítomnost vzkříšeného Krista v církvi.“¹⁰ Tato

⁸ Srov. ADAM, A. Liturgika. Křesťanská bohoslužba a její vývoj. Praha: Vyšehrad, 2008, s.21.

⁹ Srov. II.vat.koncil, Konstituce o posvátné liturgii, *Sacrosanctum consilium* n. 102

¹⁰ Srov. POKORNÝ, L. Světlo svátostí a času, Praha: Česká katolická Charita, 1981, s. 92.

slova přiléhavě vystihují smysl a obsah neděle jako radostné eschatologické naděje pro křesťany, jako propojení našeho pozemského života s Božím plánem.

Vlastní liturgický rok začíná první nedělí adventní a končí nedělí Ježíše Krista Krále. V rámci roku se postupně osamostatnila a slavila jednotlivá tajemství Kristova života: Vánoce jako památka Kristova vtělení a narození, Velikonoce jako Kristova smrt a vzkříšení a Letnice a svatodušní svátky jako oslava Nanebevstoupení Páně a Soslání Ducha svatého. Velká část dochovaných kázání P. Martina Vícha sleduje osnovu liturgického roku. V jeho písemné pozůstalosti zatím nebyly nalezeny žádné přípravy na kázání doby postní.

Celým cyklem roku prolíná neděle jako prvotní slavnost Kristovy oběti a vzkříšení. Na ní navazují dva hlavní svátkové okruhy vánoční a velikonoční s přípravnými obdobími. Historicky se nejdříve vytvořil velikonoční okruh jako památka smrti a vzkříšení. Mezi oběma okruhy jsou během roku týdny, které nenáleží ani k jednomu z výše jmenovaných období a jsou označovány jako liturgické mezidobí. K těmto hlavním oslavám tajemství jsou včleněny také svátky svatých a světic. Jejich seznam nazýváme sanktoralem. Vánoční a velikonoční okruh včetně přípravných období spolu s obdobími liturgického mezidobí označujeme jako temporál.

2.1 Kázání k vánočnímu okruhu

Liturgický rok začíná vánočním okruhem, který má dvě liturgické doby: dobu adventní a dobu narození (vánoční). Advent začíná čtyři neděle před Vánoce a končí v předvečer slavnosti Narození Páně. Od této slavnosti začíná doba vánoční, která končí svátkem Křtu Páně, nedělí po svátku Zjevení Páně. Obě liturgické doby jsou spolu propojeny, obsahem se ale liší. V adventu plní naděje voláme se sv. Pavlem: „Přijď, Pane!“ O Vánocích prožíváme radost ze setkání s narozeným Kristem.

Jak říká Pokorný, úkol vánoční doby i adventu spočívá v naší duchovní obnově naděje a touhy. Touhy, která očekává příchod Pána, touhy po jeho setkání s námi.¹¹

Advent

Advent je znám pouze v západní liturgii. Tato příprava na slavnost Narození Páně trvá čtyři týdny, které mají vrchol ve čtyřech adventních nedělích. Je to doba toužebného a radostného očekávání a naděje. Rozlišujeme zde dvě pojetí příchodu Páně. Ten první zdůrazňuje Boží příchod k lidem v narozeném Ježíši Kristu. Na něj nás připravuje sv. Jan Křtitel. Druhým příchodem je myšlen očekávaný příchod Kristův na konci časů, jak se dozvídáme od proroka Izaiáše. A právě Izaiáš, svatý Jan Křtitel a Panna Marie jsou hlavními postavami adventu. Zatímco první neděle adventní je plna eschatologického očekávání, druhá a třetí se zaměřuje na osobu a poselství Jana Křtitele a poslední adventní týden je již předzvěstí očekávaného narození Páně. Tomu tematicky odpovídají i čtení a *evangelia adventních nedělí, která se zaměřují na druhý příchod Pána na konci světa (1. neděle), na osobu a poselství Jana Křtitele (2. a 3. neděle) a na události, které bezprostředně předcházely narození Krista (4. neděle)*.¹² Zatímco první čtení jsou z textů starozákonních proroků, převážně proroka Izaiáše, druhá čtení obsahují praktická napomenutí a povzbuzení vztahující se k příchodu Páně.

¹¹ Srov. POKORNÝ, L. Světlo svátostí a času, Praha: Česká katolická Charita, 1981, s. 120.

¹² Srov. Liturgický čas – Liturgický rok – Doba adventní, [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na <http://www.liturgie.cz/liturgicky-cas/liturgicky-rok-1/doba-adventni-1/>

Vánoce a Zjevení Páně

Vánoce jsou po Velikonocích nejstarším křesťanským svátkem. Slavíme svátek Narození Páně a vyznáváme, že náš smrtelný život se narozením člověka Ježíše Krista stává nesmrtelný. Podobně jako Velikonoce mají své přípravné období v postním období, mají Vánoce své přípravné období v adventu. Vlastní vánoční doba začíná v předvečer Narození Páně mší svatou. V neděli po 6. lednu je svátek Křtu Páně, jímž je zakončen i celý vánoční okruh. Stejně jako Velikonoce mají i Vánoce svůj oktáv, do něhož spadají svátky svatých, které bezprostředně navazují na toto období. Do oktávu Narození Páně připadá i svátek Svaté Rodiny Ježíše, Marie a Josefa. Svátek svatého Štěpána prvomučedníka (26. prosince) a svátek svatého Jana, apoštola a evangelisty (27. prosince). Svátek svatých Mláďátek připadá na 28. prosince a 1. ledna je poslední den oktávu Narození Páně, koná se slavnost Matky Boží, Panny Marie a zároveň se připomíná, že Kristus dostal jméno Ježíš. Vlastní Slavnost Narození Páně připadá na 25. prosince a je připomínkou sestoupení Boha do tohoto světa v podobě slabého dítěte v jeslích. V tento den se může mše slavit třikrát, v noci, za svítání a ve dne. Evangelijní texty určené pro toto období vypovídají o počátcích Kristova života. Líčí příběhy vtělení, narození a dětství Ježíšova i zahájení jeho veřejného života. Následná Slavnost Zjevení Páně¹³ připomíná a zpřítomňuje zjevení slávy Krista krále celému světu. Zaměřuje se na příchod tří mudrců, zahrnuje také Ježíšův křest v Jordáně a první zázrak v Káně Galilejské.

2.1.1 Kázání v době adventní

V písemné pozůstalosti Martina Vícha byly dochovány přípravy kázání určené na první a druhou neděli adventní. Zároveň mezi materiály byla nalezena i příprava na kázání čtvrté neděle adventní zakladatele řádu petrínů P. Václava Petra.

Citované ukázky P. Martina Vícha z příprav textů na kázání jsou vybrány ze souboru: „Vánoční kázání“.

¹³ Srov. GRAUBNER, J. (ed.) Kostelník. Praktická příručka, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, s. 58-59.

V úvodu kázání **první neděle adventní** Martin Vích zdůrazňuje duchovní smysl adventu a počátek nového liturgického roku, který se právě otevírá před křesťany s novou perspektivou času. Celá první část kázání je věnována teologii doby adventní s myšlenkou příchodu Páně pohledem prvního i druhého příchodu. Doba adventní je nejčastěji označována jako doba očekávání a každé očekávání je spojeno s pojmem čas, protože probíhá v čase. Také M. Vích vystihuje advent jako čas, kterému v průběhu svého kázání dává přívlastky: *advent jako čas přípravy na spásu, čas hlubšího zamyšlení, čas naděje, čas Božího příchodu k člověku, čas zimy a chladu, čas očekávání, čas stále nové šance, čas, který nám umožní pozorněji nahlédnout do knihy svého vlastního svědomí*. Teologie adventu je obsažena v toužebném volání člověka k Bohu: „Přijď!“ Na toto volání Bůh člověku odpovídá svým vánočním: „Hle, přicházím!“

V další části již autor směřuje pohled k betlémským jeslím a Božímu Synu, kdy zdůrazňuje jeho chudobu, která nám dává šanci. *Rodí se ve chlévě, abychom se k němu nebáli přiblížit. A tak se k němu přibližujeme, každý se svým neviditelným rancem, v němž se ukrývá tu zloba, závist, lakota, pýcha... A každý z nás alespoň kouskem své duše touží po uzdravení od něho. Ale opravdu každý se chce přiblížit, každý touží po odpuštění, uzdravení a záchraně?* Tuto otevřenou otázku pokládá svým posluchačům i Otec Martin.

V závěrečné části obrací pozornost k situaci dnešních dní, křesťanské tradici a nadcházejícímu přelomu tisíciletí: *My, čeští křesťané, se musíme vrátit až do té doby, kdy křesťané v naší zemi tvořili leda nepatrnou menšinu, kdy křesťanství tvořilo jen nepatrné ostrůvky v moři pohanství. Taková je totiž i dnes naše situace! Měli bychom se vrátit do doby příchodu svatých Cyrila a Metoděje na naše území. Oni také tehdy začali objevovat ostrůvky křesťanství v moři pohanství*. Dále pokračuje a zabývá se jejich přínosnou činností pro náš národ. Uvádí je též jako příklad pro nás, když komunikujeme a obracíme se jako křesťané k pohanskému „nevěřícímu světu“. *Neutápíme se v nesrozumitelných a nic neříkajících formulacích a frázích při komunikaci s naším okolím? Možná, že naše nečitelnost a nesrozumitelnost je i jedním z důvodů jejich nezájmu o naše křesťanství. Nesmíme zaměňovat to, co bychom chtěli vidět s tím, jaká je skutečná situace našeho křesťanství, i když to není situace radostná. Je třeba říci s plnou rozhodností: „Ve jménu Páně do nového tisíciletí!“ Musíme se vydat ve stopách*

našich předků. Ani oni to neměli o nic lehčí. A co dělali?¹⁴ Vzorem jim byla první křesťanská obec s jedním srdcem a duchem, jak dále rozvádí. Závěr promluvy zakončuje poselstvím do dnešních dní. Vyjadřuje zároveň autorovu prosbu i přání. *Žijte tak, aby se i o nás říkalo: „Podívejte se, jak se ti lidé mají rádi!“*

Kázání **druhé neděle adventní** začíná autor stručnou připomínkou, jak se prožíval advent dříve a jaký je advent dnes. Zdůrazňuje rozdíl v chápání obou adventů. Zatímco advent kdysi nepostrádal převážně duchovní rozměr, *roráty před rozedněním, adventní písně, modlitby, přípravu na svatou zpověď*, z toho dnešního se duchovní rozměr postupně vytrácí, aby v něm převážil zcela jiný duch, ten materiální a konzumní. *Advent dnes? Především shánění dárků, nervozita. Podaří se mi všechno sehnat? Budou se dárky líbit? A tak se celý advent kupuje, shání, utrácí, uklízí, vaří, peče... Až přijde Štědrý večer. Místo radosti – únava a často i zklamání.*

Ústředním motivem celého kázání je to, co i nám sv. Pavel říká: „A za to se modlím, aby se vaše láska ještě víc a více rozhojňovala, [...] abyste dovedli volit to lepší, čistotou jen zářili a byli bez hříchu“ (Flp 1,9-10). *Zkusme toto přání uskutečňovat a shledáme, že jsme prožili krásný advent a vůbec začínáme žít krásným životem. Pochopme, alespoň my věřící, že lásku nemůžeme vyjádřit sebevětším, byť zlatým darem. Ta se projevuje jinak, píše ve svém kázání Vích.*

Autor následně uvádí také několik příkladů toho, jak je v dnešní společnosti a rodinách možno vyjádřit vzájemnou lásku mezi bližními, mezi rodiči a dětmi. Na jedné straně je to společně prožitý čas a radost z něj, na druhé straně nezájem o toho druhého, nedostatek lásky a její nahrazování materiálními věcmi, penězi a dárky. *Láska se bohužel nedá koupit, nedá se vyjádřit ani ve zlatě. Láska sídlí v srdci. Sám Pavel, jak jsme dnes slyšeli, napsal: „Bůh je mi svědkem, jak po Vás všech vroucně toužím láskou Krista Ježíše.“ A o lásce sv. Pavla k bližním a k Bohu nelze pochybovat.*

V závěru se M. Vích obrací k posluchačům, aby opětovně zdůraznil potřebu lásky mezi lidmi, bezúhonnost, čistotu, vzájemné odpuštění a řádný křesťanský život. Abychom i my byli tím „hlasem volajícím“ - a to nejen v době adventní. *To je další úkol adventní doby. Připomenout si řád křesťanského života, žít tak, aby se to líbilo Bohu. Křesťanský život není jen zbožné odříkání modliteb. Křesťanský život, to je*

¹⁴ Soubor: Vánoční kázání s. 3

*poctivá práce, zasloužený odpočinek, krásný vztah manželů k sobě, rodičům, k dětem a dětí k rodičům, přátelský vztah k sousedům a to všechno posvěceno modlitbou a svátostmi. Křesťanský život, to je všechno dobré a krásné v nás a okolo nás, to je radost a štěstí pramenící z lásky k Bohu i k člověku. Každý z nás kéž se stane hlasem volajícího na poušti, zvláště té dnešní. Amen.*¹⁵

Existuje i **další písemná příprava na kázání druhé neděle adventní**. V ní autor zachycuje posledního starozákonního proroka Jana Křtitele. Poměrně velká část promluvy barvitě líčí Janovu postavu a vzhled. Zde stojí za zmínku poznámka, kterou si Vích připsal k Janovi, *že by chuligán?* Svědčí to o jeho snaze vnést do kázání nadlehčení. O to více působivá se potom zdají i Janova naléhavá slova: „Připravte cestu Páně, vyrovnejte mu stezky“ (Lk 3,4). „Čiňte pokání“ (Lk 3,3a). Otec Martin říká, že toto volání je stále aktuální, že Janovo kázání je platné i v dnešní době. I my se podobně jako starozákonní zástup u Jordánu společně s autorem tážeme: *Co to však říká nám? Kde a čím začít?* Autor kázání nám naznačuje: *Začněme každý z nás sám u sebe. Je třeba se smířit s Bohem a smířit se s lidmi! Člověk je příliš náchylný k tomu, aby viděl v sobě cosi velikého, neskutečného.* Dále pokračuje: *Vyrovnejte tedy v našich duších ty hory a kopce pýchy. Kde je kdejaká krivolatina a levota v poměru k druhým, odklidme ji. Ty hromady zla a louže špíny na našich životních cestách zasypme dobrem, láskou, lítostí a odpuštěním. Jen tak dovolíme každému člověku zahlédnout v našich duších a tvářích odlesk Boží slávy.*

Jak autor dále pokračuje, abychom mohli i my připravit cestu Páně, musíme se dát předně na cestu upřímného pokání. Tím pokáním nemyslí starozákonní popel na hlavě, ale opravdové zamyšlení nad sebou samým, nad *„ovocem, které nese strom našeho života“*, jak uvádí. Jde o to zamyslet se nad svým poměrem k druhým, k trpícím, k lidem na okraji společnosti, k těm, kteří toho nejvíce potřebují. S tím souvisí i druhá část kázání, kde M. Vích poněkud odbočuje a vrací se k aktuální situaci tehdejšího roku - k letním dešťovým záplavám. *Jak nás dovedly vyburcovat z cholery sobectví, z otroctví mamonu a zabeďněnosti do svých vlastních problémů. Najednou jsme si byli blízcí, dovedli jsme pomáhat, otevřeli se potřebám druhých. A najednou jsme poznávali, že přece jen to u nás není tak zlé.* Autor dále říká, že on sám z tohoto jednání zaslechl Boží řeč, znamení času. A jak sám uvádí: *Byla to první metanoja – změna smýšlení, ke*

¹⁵ Soubor: Vánoční kázání s. 2

kteřé volal i starozákonní prorok Jan u Jordánu. Otec Martin ale nezůstává u této první změny smýšlení. Vyzývá své posluchače: *Což není nutně třeba další metanoje, změňte své smýšlení? Vyrovnajte ty velehory pýchy a honby za mocí a slávou. Odpouštějme si, aby i druzí dovedli odpouštět a přestali se nenávidět. Buďme tím kvasem, kterým je třeba prokvasit těsto naší společnosti.*¹⁶

Závěr kázání patří myšlence druhého čtení sv. Pavla, „A za to se modlím, aby se vaše láska ještě víc a více rozhojňovala, [...] abyste dovedli volit to lepší, čistotou jen zářili a byli bez hříchu“ (Flp 1,9-10). Otec Martin zakončuje své kázání a připojuje k tomu: *Připravme cestu a otevírejte dveře našich duší, aby se do nich a do našich rodin mohl vrátit milosrdný Ježíš! To bude advent! Amen.*

V písemné pozůstalosti Otce Martina, jak již bylo výše zmiňováno, bylo nalezeno několik dochovaných příprav na kázání, jejichž autorem je **P. Václav Petr**. Jednou z těchto příprav je i adventní kázání. Považuji za zajímavé přinést i tento pohled na dobu adventní roku 1880 a povšimnout si některých souvislostí. Kázání P. Petra je motivované úryvkem: Hlas volajícího na poušti! Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho (Lk 3,5). Autor v úvodu kázání konstatuje, že se již přiblížila doba, kdy má přijít zaslíbený Mesiáš: *Přiblížila se již doba, kdy měl přijít ten, jenž byl očekávání národů, doba, po které toužil již Adam na lůžku smrtelném. [...] Abraham, Izák, Jakob, když s upřenýma do dálky očima prorokoval. [...] Nesmírná touha naplňovala srdce všech a jako jedním hlasem znělo to od úst k ústům a od úst k nebesům. Rosu dejte nebesa a mraky dštěte spravedlivého. Nadešel čas, kdy vyplniti chtěl Bůh příslibení své v ráji.*¹⁷

Také P. Petr popisuje touhu a očekávání, se kterou je vyhlížen příchod Spasitele národů. V další části se obsáhle věnuje zobrazení úpadku mravů a chování v tehdejší společnosti. *Byla to doba hrozná. Nastala bezbožnost a hněvy a taková zkáza mravů, že hrozno ji líčit.* Dál poukazuje na naději, s jakou se všichni upínali k městu Betlému, kde se měl narodit ten, který je zachráni.

Následně autor P. Petr přechází k postavě proroka Jana Křtitele, popisuje jeho činnost u Jordánu, křtění zástupů a jeho slova: *Připravujte cesty Páně – čiňte pokání,*

¹⁶ Soubor: Vánoční kázání s. 19

¹⁷ Soubor: Vánoční kázání s. 5

proste za odpuštění hříchů svých, neboť přiblížila se doba zkázy. Mezi vámi dlí ten, kterého ještě neznáte. Onť jest. Onť jest. [...] Všichni s takovou touhou připravovali srdce svá pokáním a postem na Spasitele svého. A my bychom se naň připraviti neměli? I zakladatel kongregace petrínů upozorňuje, že to není jenom příprava na památku Kristova prvního příchodu, ale především naše příprava na jeho druhý příchod k poslednímu soudu. *K tomu připravujme se stále, abychom čisté přinesli srdce své před tvář Jeho,* jak vyzývá dále své posluchače.

Ve druhé části kázání srovnává dobu před prvním příchodem se současnou dobou, varuje před náboženskou lhostejností, nepravostmi, přestupováním zákona a pouze jeho formálním plněním. Zvláště upozorňuje na náboženskou lhostejnost. *O, bud'me opatrní, když se v srdci našem uhnízdí divná jakási lhostejnost. Když to na sobě pocítíte, vezte, že jste na cestě záhuby značně pokročili, že od lhostejnosti náboženské k těžkým hříchům, ba k úplné nevěře a zatvrzení srdce svého k Bohu, není daleko. Hříšné srdce již nehledá pomoci v modlitbě, u zpovědi, ale hledá útěchu jinde.* Závěr kázání vyznívá již opět optimisticky. Autor vyjadřuje pevnou naději, že žádný z posluchačů se na takovou cestu nedostane a ochrannou mu bude modlitba a naděje na příchod Krista.

Máme-li možnost **porovnat předlohy obou autorů** ke kázáním doby adventní, najdeme některé tematické i obsahové shody. Oba autoři líčí dobu adventní jako toužebně očekávaný čas slíbeného příchodu Mesiáše (V. Petr), čas Božího příchodu k člověku (M. Vích). Oba si všímají nejen prvního příchodu Boha na svět v narozeném Ježíši, ale vyzývají k přípravě i na jeho druhý příchod na konci časů. V obou kázáních autoři také poukazují na stav ve společnosti. V. Petr zachycuje expresivně dobu před narozením Božího Syna jako hroznou, bezbožnou, s úpadkem mravů. Otec Martin nelíčí složitě společnost v době Ježíšova narození, ale všímá si více naší současné doby. Zdůrazňuje, že duchovní rozměr adventu i Vánoc se postupně vytrácí na úkor materiálně zaměřené konzumní společnosti. Přitom Ježíš přišel na svět v chudobě a z lásky k nám, aby se mohl přiblížit všem.

Kázání obou také zmiňují proroka Jana Křtitele a jeho burcuující výzvy k přípravě cesty a konání pokání. Pokáním u M. Vícha je míněno opravdové zamyšlení nad sebou samým, nad svým vztahem k bližním. Obrazně apeluje na změnu našeho smýšlení. Volá po vyrovnání kopců, hor, křivolatin, hromad a louží naší pýchy, zla, závisti a špíny. Nabízí způsob vyrovnání stezky do naší duše a srdce láskou, odpuštěním a lítostí.

V souvislosti s očekávaným příchodem Božího Syna si všímá i jiného příchodu. Připomíná příchod svatých Cyrila a Metoděje a „příchod křesťanství“ na naše území. Také V. Petr požaduje, abychom připravili cestu, také on připomíná pokání. Pro dnešní dobu je inspirativní jeho poukazování a varování před náboženskou lhostejností, kterou vidí jako první krok na cestě k nevěře.

2.1.2 Kázání v době vánoční

Písemná pozůstalost P. Martina Vícha obsahuje poměrně dostatek příprav na homilie doby vánoční. Ať již jde o kázání označená a určená na Štědrý den, na den Narození Páně (Boží hod vánoční), na svátek sv. Štěpána, kázání určené na poslední den roku či kázání novoroční. Některé dochované přípravy jsou z pera zakladatele řádu petrínů P. V. Petra, jedno je od neznámého autora datované na Nový rok 1871. Vánoční okruh uzavírá příprava na kázání slavnosti Zjevení Páně.

Kázání Martina Vícha určená a označená pro bohoslužbu Štědrého dne existují ve třech provedeních. Ústředním tématem všech je radostná zvěst evangelia. Každé z nich však o tom vypovídá jinou formou a zdůrazňuje jiné aspekty. Jedním z nich je **kázání**, které bychom mohli označit mottem: **Kdo by chtěl spát v této noci?** Jeho autor se hned v úvodu obrací na posluchače s touto zvolací otázkou, kterou jim během kázání ještě několikrát adresuje. Jak sám uvádí, stejnou otázku použil i církevní učitel Efrém.¹⁸ Autor se dále obrací ke shromáždění a vyzývá ke skutečnému probuzení a procitnutí nitra posluchače, *o probuzení našeho srdce a připravenosti celé naší bytosti. K čemu? K přijetí radostného poselství! Jakého poselství? Velikého a prostého. Človče, Bůh Tě miluje.*

V další části se vrací k úryvku z Lukášova evangelia o narození Ježíše Krista a k okolnostem, které ho provázeli. Autor zdůrazňuje historické zarámování narození člověka Ježíše do tohoto světa. To vypovídá o tom, že Bůh, člověk a svět patří nerozlučně k sobě. Od tohoto poselství, o narození Božího Syna do lidského světa, přechází k rozvaze, *jak vypadá ten svět posvěcený příchodem Boha?. Je možné ještě po době koncentračních táborů, nebo po odsouzení do uranových dolů mluvit o Boží lásce?*

¹⁸ Efrém (kolem r. 306, Nisibis, dnešní Nusajbin, Turecko – 9. června 373, Edessa, dnes Urfa v Turecku) byl jáhen a velký ctitel Panny Marie, kterou nazýval Usmiřovatelkou mezi nebem a zemí. Proslul hlubokým duchovním životem a komentáři k biblickým knihám. Je učitelem církve. [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Efrém_Syrský

*Nebo vůbec mluvit o Bohu? Ano, je těžko někdy hledat odpověď, ale formulujme otázku opačným směrem. Je možno po koncentracích, po terorismu, vraždách, násilí všeho druhu ještě mluvit o člověku? Ztroskotat tam Bůh nebo člověk?¹⁹ Zabíjel a nenáviděl Bůh nebo člověk? Otec Martin se obrací do nedávné historie a zmiňuje zde nepřímo i své odsouzení. Samotná otázka, která je zde vyřčena, pravděpodobně nepřestane být stěžejní pro mnohé z nás. Vždyť v pozmeněné formulaci si ji kladou dnes i mnozí z nás: Pokud existuje Bůh, jak se toto může stát? Martin ale naznačuje řešení, které vidí v Boží lásce a ve světle Kristova narození. *Není tedy naší povinností před Bohem a dějinami ještě více a přesvědčivěji zvěstovat a uskutečňovat pokoj a radost, které plynou ze skutečnosti Boží blízkosti a lásky v jesličkách ve studeném chlévě?[...] Člověče, raduj se, Bůh Tě miluje. Našel v Tobě takové zalíbení, že jako člověk se narodil. Boží Syn se stal nositelem těla, abychom my, lidští synové se stali nositeli Božího Ducha lásky, abychom se milovali navzájem, jako Bůh miluje nás.*²⁰*

I v závěru kázání zaznívá otázka. Kdo by chtěl spát v této noci? V noci, kdy se narodil Boží Syn, kdy jsme byli obdarováni radostí z Boží lásky. V noci, kdy *Bůh vzal vážně člověka, berme proto my vážně Boha. [...] Nechme se obdarovat Bohem, abychom mohli a měli z čeho obdarovat člověka vedle nás.* Této noci opravdu nelze spát. „Zvěstuji Vám radost velikou, radost pro všechny lidi. [...] Dnes se Vám narodil Spasitel, Kristus Pán!“ (Lk 2,10-11), pokračuje v duchu Lukášova evangelia autor. Kázání zakončuje: *Dnešní evangelium je osvobozující zvěstí a uvolňuje v člověku velikou radost a jistotu. Pro každého člověka, pro všechny lid. Amen.*

Ukázka z **jiného vánočního kázání**, má poměrně subjektivní naladění. Úvod tvoří připomenutí příběhu, jak ďábel chtěl křesťanům pokazit Vánoce, a tak vymyslel předvánoční nákupy. Tímto navozením chtěl autor naznačit, že i my se často připravujeme na svátek Narození Páně a celé Vánoce nervozitou a shonem. Dále se ptá: *Co ještě vůbec zůstalo v našich duších z duchovního kouzla Vánoc? Kolik času věnujeme přípravě své duše na příchod Pána Ježíše do jeslí našeho srdce ve sv. přijímání?* Připomíná, že advent byl časem příprav a očekávání a Vánoce jsou nyní časem setkání.

¹⁹ Soubor: Vánoční kázání s. 21

²⁰ Soubor: Vánoční kázání s. 25

V další části se odvolává P. Vích na starozákonního proroka Micheáše a jeho verše, které jsou směřovány k Betlému. Označuje verše za nejstarší koledu, kde prorok mluví o naději, o dítěti, které proslaví město. *Aj ty Betléme v zemi judské, z tebe nám vzejde ten, jehož původ je od pradávna, od věčnosti.* Dále pokračuje v úvaze, že i když se všichni nemůžeme o Vánocích setkat v opravdovém Betlémě, máme si alespoň u toho našeho vystavěného uvědomit, že Ježíš se pro nás stal člověkem, lidským dítětem. Stejně jako my, měl rodiče, rodiště, pocházel z rodu. M. Vích na tomto místě připomíná text jedné vánoční koledy, ve které se o tom zpívá [...] *Člověčenství naše, ráčil vzítí na se.* Zároveň je Ježíš ale také i Syn Boží, o němž se v jiné koledě zpívá: *Vítej nám Bože, vtělený, krásné děťátko.* Autor odkazuje i na text vánočního hymnu *Redemptor omnium. Kriste světa Spasiteli, než se hvězdy rozhořely, Ty už v kráse, slávě, moci, od věků byl roven Otci. Jase z jasu Otce svého, naděje jsi tvorstva všeho.*

Je to typické pro Otce Martina, že ve svých kázáních často odkazuje na texty náboženských písní a vánočních koled. *Včera v noci jsem se probudil ze spaní, pustil jsem si Radiožurnál a zaposlouchal se. Slyším koledy. Bylo mi tak nějak krásně u srdce. Nemohl jsem usnout, přemýšlel jsem, jaké máme bohatství v našich vánočních koledách a písních. Jakou útěchu jejich slova dodávala našim předkům. V době nedávno minulé jim byl vyhrazen jen jeden jediný den v roce, ten štědrovečerní u stromečku,²¹ jak dále uvádí. Toto jeho vyznání je zároveň i výrazem toho, že vždy rád zpíval a měl rád hudbu. Na některé mše, také ty vánoční, zval i regionální soubory, například dudáckou muziku a jiné. V „hudebním duchu“ pokračuje ve svém kázání i dále. Vzpomíná na Vánoce, které prožíval ve vězení na Mírově,²² kde síla koled obzvlášť vyzněla. *Vzpomínám si, že se P. Láďa Honsnajman dostal do korekce²³ proto, že si na Štědrý večer jenom tichounce broukal „Tichá noc“ na své vězeňské cele. Z důvodu, aby nám duchovním zamezili zpívat vánoční písně a slavit vánoční mše svaté, dávali nám na celu vrahy. Ti nás hlídali, potom to nahlásili a nás potrestali.* Vzpomínám si na jednoho takového*

²¹ Soubor: Vánoční kázání s. 23

²² Věznice Mírov je věznice umístěná na bývalém středověkém hradě v obci Mírov (okres Šumperk). Jde o věznici se zvýšenou ostrahou, která má mimo jiné oddělení pro doživotně odsouzené, v němž jsou vězněni nejnebezpečnější vězni České republiky. Za komunistického režimu byla mírovská věznice považována za jedno z nejkřutějších vězení pro politické vězně, se kterými zde bylo zacházeno hůře než s nejtěžšími zločinci. Běžné bylo odpírání kontaktu s rodinou, odepírání léčby a léků a kruté mučení, které bylo příčinou úmrtí řady vězňů [cit. 16. dubna 2015].

Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Věznice_Mírov

²³ Korekce byla nápravné zařízení, vězení v rámci pracovních táborů [cit. 16. dubna 2015].

Dostupné na <http://www.politictivezni.cz/vezeni-a-pracovni-tabory-v-ceskoslovensku.html>

nešťastníka, jak se už na svátek sv. Štěpána hlásil k raportu slovy: „Já na téhle cele nebudu už ani chvíli! Oni nepromluví ani slovo, to bych se tady zbláznil!“ A my, v naprosté tichosti jsme sledovali mši svatou kněze, který na kavalec svými tichounkými slovy: „Toto je moje tělo...“, nad kousky nekvašeného chleba, svolával Krále Králů mezi nás. Závěr kázání autor zakončuje opět pohledem na betlémské jesle a vyzývá posluchače, aby se v duchu evangelijního setkání Alžběty a Marie i oni v lásce sešli.

Zvu vás slovy starobylé koledy:

Pojďme všichni k jesličkám, Ježíše hledejme.

Spasitel dnes přijde k nám, pěkně mu zpívejme.

Vítej nám, vítej nám, dítě nebes krásy.

Světa všech končinám, vzešlo světlo spásy! Amen.

V jiném duchu se nese **další z vánočních kázání**. Autor začíná rozsáhlým přivítáním všech účastníků bohoslužby ke štědrovečerní slavnosti. Uvědomuje si, že dnešní večer je specifický v tom, že kromě pravidelných návštěvníků bohoslužeb zavítá v tento večer do kostela i poměrně velký počet těch příležitostných. Záměrně volí toto obsáhlé oslovení. *Vítám Vás, [...] kteří jste vstali od tepla rodinného stolu do chladu. I Vás osamělé, kteří jste měli dnes večer za společníky pouze jen vzpomínky. I Vás, kteří jste v minulých těžkých létech možná i ztratili víru v Boha. Vítám také Vás, kteří jste snad ztratili důvěru v dobrotu lidí. Vítám Vás všechny, protože Vám všem mohu oznámit radostnou, fantasticky radostnou zprávu. Milovaní, ukázala se Boží dobrota všem lidem. Ve městě Betlémě se nám narodil Vykupitel, který nás přišel zachránit.*²⁴

Dále pokračuje autor radostnou zvěstí o narození Božího Syna Ježíše Krista a zdůrazňuje, že Ježíš přišel na svět i pro tebe, pro mě, pro nás všechny. *A také dnes nám, nám, narodil se. Neplatí to pouze pro chudé pastýře. A i dnes jako tenkrát nejmocnější a nejbohatší či nejvzdělanější o něho příliš nedbají. Je-li totiž člověk bohatý svými schopnostmi, pocitem své významnosti, nebo tím, co nashromáždil, mívá dojem, že už nic nepotřebuje, že mu Bůh nemá celkem co nabídnout. Bůh mu ale nabízí svoji*

²⁴ Soubor: Vánoční kázání s. 26

lásku, kterou konkretizuje ve svém Synovi, jak dále pokračuje M. Vích. Bůh mu nabízí své přátelství. Bůh mu nabízí stejný vztah, jako má se svým Synem. Nabízí mu vztah otcovství. *Otcovství jako nejužší vazba, která je mezi člověkem a Bohem možná. Při vši naší lidské ohraničenosti je to totiž možnost být uprostřed tohoto světa božským. [...] Patřit tomu, v kom není žádné zlo, protože Bůh je sama láska. [...] Je to pro nás velká šance. Jen tehdy to ale bude pro nás něco znamenat, když ho skutečně za svého Otce přijmeme. Zpívejme tedy dnes co nejradostněji. Nám se Kristus narodil. Amen*

Do vánočního okruhu patří i **kázání na slavnost Narození Páně - Boží hod vánoční**. V pozůstalosti se našlo kázání P. Martina Vícha a kázání zakladatele řádu P. Václava Petra z roku 1882.

V úvodu **kázání Martina Vícha** přichází jeho autor s radostným vzkazem od Boha o narození Spasitele. Od této radostné zvěsti se ale vrací zpět do doby, před narozením Ježíše Krista. Vrací se do doby pohanské, o které i apoštol Pavel napsal Římanům, že se lidé místo Stvořiteli klaní tvorstvu, že jsou plni nepravostí, že nehledají pravého Boha, že se dostávají na scestí bezbožnosti. Tyto dvě odlišné ostře kontrastující situace, evangelijní radost versus bezbožný nemilosrdný pohanský svět, nám pomáhají lépe pochopit, proč se máme radovat o Vánocích. *V tento posvátný den je snad nejvhodnějším znázorněním narozeného Krista: „Světlo, které ve tmě svítí“. S Kristem jako se světlem je život šťastnější a radostnější. S ním jako s duchovním světlem bezpečně poznáváme smysl života, tajemství bolesti, smrti i hrobu. Kristus vysvětluje skutečnosti, které jsou našemu rozumu zahaleny temnotou. Kristus dává naději na štěstí, o kterém se snad naše srdce neodvážilo ani snít! Na život ve věčné radosti.*²⁵ Autor zde nazývá Krista Světlem. I v předchozích kázáních o něm mluví jako o „Světle spásy“. Také v tomto kázání se opět zmiňuje o našem otcovském vztahu k Bohu, o tom, že Kristus nás naučil nazývat Boha naším Otcem. My bychom se měli mít rádi jako Jeho děti, protože On je láska.

V další části svého kázání uvažuje nad samotným narozením Božího Syna do lidského světa. Co to pro nás znamená a co to znamená pro svět? Říká, že Evropa je poznamenána narozením Krista. Evropská civilizace stojí na křesťanských kořenech a uznává hodnoty jako je láska k bližnímu, milosrdenství i umění odpouštět. Narození

²⁵ Soubor: Vánoční kázání s. 26

Krista je ale radostí nejen pro Evropu, ale pro celý svět. *Všechny končiny světa viděly spásu od našeho Boha. Vidíme, jak nešťastné, válkychtivé, nepřátelské a nelidské jsou národy bez Krista. A my si často nedovedeme Krista a jeho učení vážít!* Otec Martin dále vypočítává životní praxi našich předků, kteří uměli z víry žít, *většinou narození Páně přijali v celé šíři i hloubce, s jesličkami i křížem, s Betlémem i Kalvárií.*

*Vánoce – narození Páně! Jak poděkovat za toto tajemství! Jak poděkovat za víru v Krista! Jak úžasným a tvůrčím dobrodiním je poznat a zamilovat si Krista. A co my, jak se stavíme k tomuto nezaslouženému daru, k tomuto tajemství? Autor opět konstatuje, jak minulá desetiletí mnohé Kristu odcizila, jak se v dnešní době vytrácí duchovní rozměr při přípravě i slavení Vánoc. Ptá se, zda je možné dnes prožít Vánoce se živým Kristem? A jak Vánoce bez Ježíše Krista? V Ježíšově době to byl Herodes,²⁶ kdo by se rád obešel bez Ježíšovy přítomnosti. Zastánci této teorie nevymizeli ani dnes, mají stále své obdivovatele a hlasatele. Závěr kázání je v duchu výzvy, kterou Otec Martin formuloval do hesla: *My půjdeme za Kristem! My stejně jako Maria a Josef musíme Krista ubránit. Je to těžké, ale uskutečnitelné. Amen.**

Kázání P. V. Petra z roku 1882 pronesené ke stejné příležitosti má podtitul: I porodila Blahoslavená Panna Syna svého prvorozeného a plenkami jej ovinula a položila v jesličky (Lk 2,7). Václav Petr začíná své kázání slavnostním římským martyrologiem,²⁷ způsobem, kterým se každý rok ohlašuje narození Pána. Tím začleňuje událost okolo narození Krista do historického rámce. Na to dále navozuje poměrně podrobným popisem vánočního příběhu Josefa, Marie a toužebně očekávaného Mesiáše. Důležité místo v příběhu zauímají také pastýři, kterým anděl oznámil radostnou zvěst o narození Ježíše Krista. Jsou to právě chudí pastýři na betlémských lukách, komu je to oznámeno, a kteří jsou mezi prvními, kdo se jsou Spasiteli poklonit.

²⁶ Herodes Veliký známý také jako Herodes I. Ukutný (snad 73 př. n. l. – 4 př. n. l.), byl králem Judeje. Je znám především díky tomu, že nechal přestavět Jeruzalémský chrám. Herodes byl schopný vojevůdce a administrátor, spojenec Říma proti Parthům. Jeho krutý způsob vlády se přenesl do biblické tradice, která mu přisuzuje vyvraždění betlémských kojenců [cit. 16. dubna 2015].

Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Herodes_Veliký

²⁷ Římské martyrologium je oficiální seznam světců uznávaných římskokatolickou církví. Církevní kalendář původně obsahoval nepohyblivé svátky a u nich byla připojena tabulka udávající datum slavení Velikonoc. Papež Pavel VI. Roku 1969 schválil jeho reformu. Oproti liturgickému kalendáři, který obsahuje vybrané světce, je martyrologium kalendářně uspořádaný seznam světců uctívaných v různých církevních obcích [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Římské_martyrologium

Autor nás vyzývá, abychom stejně jako oni přistoupili blíže k jeslím a poklonili se tomu, *kdo z lásky k nám nebe opustil, tomu, jehož nebe pojmout nemůže. Hle, chudičké plenky kryjí nahotu jeho, jenž sám oděn jest světlem neproniknutelným. Hle, sláma jest lůžkem jeho, jenž sedí na věčném trůnu Velebnosti boží. Hle, tu zimou se třese, který nikdy zimy, bídy nepoznal. Hle, vůl a oslátko dýchají naň, před nímž andělové a cherubínové na tvář svou padali. Proč Spasiteli náš, vyvolil jsi místočko tak bídné!* Autor dále rozvažuje, proč si Bůh vybral ke svému zrození právě studený chlév a chudé jesle, tmavou noc a neznámou pannu za matku. Zároveň i nabízí odpověď, že to byla především nesmírná láska Boha k nám, že se zřekl kvůli nám veškerého bohatství a slávy. Kvůli nám o Vánocích sestupuje z nebe, aby člověk mohl jednou na nebe vystoupit, čímž autor naznačuje eschatologický rozměr.

V další části vyzdvihuje právě chudobu a lásku Ježíše k nám, kterými bychom se mu měli připodobnit. Chudobu, kterou bychom si měli zamilovat a lásku, kterou bychom měli bližního a Boha a milovat. Doslova píše: *Milujme i chudobu, kterou Pán Ježíš pro nás vyvolil a příkladem svým ji posvětil – nehledejme velikého bohatství, když sám Syn Boží pro nás v chlévě bydlí, nemilujme krásné oděvy, když Syn Boží pro nás v chudičké plenčičky se odívá. Snášejte trpělivě, vy chudí, v chudobě svůj úděl, vždyť toto je pravá cesta k nebesům, kterou Pán Ježíš vám připravil.*²⁸

V závěru autor kromě požadavku chudoby ještě zdůrazňuje požadavek čistoty a prostoty. *Následujme jej ve sv. chudobě, nehledajíce velikého jmění, ve sv. čistotě, nehledajíc nevázaných hříšných radovánek, ve sv. prostotě, netoužíce po žádné chvále, leč ale jedině po chvále Boží.*

Srovnáváme-li obě předlohy ke kázáním k příležitosti slavnosti Narození Páně, musíme odhlédnout od různé doby vzniku obou. V obou ale zaznívá radostné poselství o narození Spasitele, přičemž P. Petr podrobněji a barvitěji líčí dobu i situaci narození Ježíše. Martin Vích pouze konstatuje: *Dnes se Vám narodil Spasitel.* Oba autoři také dávají události určitý historický rámeček, kterým Ježíše začleňují do tohoto lidského světa. V průběhu kázání o narozeném dítěti mluví P. V. Petr jako o *Synu Božím, Pánu nebes a Země, Synáčkovi, narozeném Spasiteli, Kristu Pánu, Mesiáši, Pánu Ježíši.* Martin Vích používá pojmenování *Spasitel, Kristus Pán, Boží Syn, Kristus, Světlo světa.*

²⁸ Soubor: Vánoční kázání s. 27

Kromě vánoční zvěsti každý z autorů zdůrazňuje ve svém kázání jiné akcenty. Martin Vích hovoří o současných Vánocích, jako o době, ze které se vytrácí postupně duchovní rozměr, přirovnává ji k době před narozením Krista. Pozornost zaměřuje na přínos křesťanství pro současný svět a na hodnoty, kterými je láska, naděje, věrnost, smysl lidské existence. Vyzývá ke statečné obraně naší víry i k obraně Krista v dnešní době. P. Petr do centra svého kázání staví chudobu. Doslova píše: *Tot' zlatá cesta k nebesům je chudoba*. Další důraz klade na pokoru, čistotu a prostotu, hodnoty, o které dnešní, většinou konzumně zaměřená společnost, již příliš neusiluje. U obou autorů se objevuje v kázání eschatologický rozměr, více u Martina Vícha. [...] *s Ježíšem jako s duchovním světlem bezpečně poznáváme smysl života, tajemství bolesti, smrti i hrobu*. Nebo [...] *narození Páně musíme přijmout v celé šíři i hloubce, s jesličkami i křížem, s Betlémem i Kalvárií*. P. Petr uvádí: *Syn Boží v tělo lidské se oděl, bratrem naším se stal, aby nás vykoupil a nebe nám opět otevřel*.

Do vánočního okruhu se řadí i svátek prvomučedníka svatého Štěpána (26.12). V písemné pozůstalosti se našly dvě předlohy ke kázáním určené na tento svátek. Jedna předloha byla sepsána P. M. Víchem, u druhé označené rokem 1862 není autor znám.

Z přípravy **kázání Otce Martina na svátek sv. Štěpána**

V úvodu kázání vítá autor prvního mučedníka církve svatého Štěpána. Porovnává předchozí slavnost Narození Páně se svátkem dnešním a včleňuje tento svátek do vánoční doby. Jeho význam podtrhuje porovnáváním rozdílů včera a dnes. Včera jsme vítali z Boží lásky narozeného Ježíše v chudém chlévě, dnes vidíme pro Krista umučeného Štěpána na prahu Božího království.

Ústředním motivem kázání je příběh sv. Štěpána, který svým životem dosvědčoval víru.²⁹ Jak uvádí Vích, *bylo to vlastně kázání beze slov, kázání životem. Štěpán ale nešetří ani slovy, když se jednalo o Boží věc a o svědectví pro Zmrtvýchvstalého Krista*. Nám ale autor ukazuje poslední chvíle ze života Štěpána, který i když je na prahu smrti, statečně se hlásí ke Kristu. Ze Štěpána svědka víry se stává Štěpán mučedník pro víru. I pro nás autor opět zdůrazňuje poslední slova světce před svojí smrtí. „*Vidím nebesa otevřená a Syna člověka, jak stojí po Boží pravici*.“ Z těchto slov cítíme mučedníkovu jistotu, jeho radost ze shledání s Kristem, kterého měl před očima. Ve vánoční době je

²⁹ Srov. Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, Sk 6,8 – 7,60.

to právě svatý Štěpán spolu s chudými pastýři a bohatými mudrci, kterým je umožněno vzhlízet ke stejnému Králi. Můžeme vycítit útechu, kterou má Štěpán ve svém výhledu do budoucnosti. Na druhé straně prostřednictvím kázání vidíme zfanatizovaný dav, kterého Štěpánova síla a modlitba ještě více rozzuřuje.

„*Pane Ježíši, přijmi mého ducha.*“ Zde nám M. Vích ukazuje na pokoru, s jakou prvomučedník přijímal svůj úděl. Ukazuje, o co Štěpánovi jde především, o záchranu jeho duše. Tuto krátkou větu je možné považovat za Štěpánovu modlitbu. [...] *Ano, ten kdo se upřímně modlí, ten cítí Boží blízkost. Tomu je nebe otevřené. Jaká to útěcha v hodině i naší jednou smrti,* jak uvádí dále autor kázání. A Štěpán *na kolenou prosil: „Pane, nepřičítej jim tento hřích.“* Je mu líto těch lidí v davu, protože oni nevědí a nevidí, to co on, jak píše M. Vích. *Prosí za ně, jak to činil nedávno Mistr na kříži. Žák Kristův miluje přeci každého člověka i nepřítele! Tak si to přeje Ježíš!* V této prosbě se ukazuje celá velikost prvomučedníka, který nám může být vzorem. Mučedníka, který svůj život mučednickou smrtí ztratil, aby nový, ten s Kristem, získal.

V souvislosti s mučednickou smrtí svatého Štěpána obrací v další části kázání autor pozornost na osobu Šavla, pozdějšího apoštola Pavla. Ten s horlivostí přihlíží kamenování Štěpána, aby později, již jako stoupenec Ježíšův, stejně horlivě hlásal slovo Boží. V samém závěru se M. Vích opět vrací k době vánoční vzhledem k souvislosti se sv. Štěpánem. A pokládá otázku: *Proč si připomínáme svátek tohoto mučedníka o Vánocích? Nepokazí nám tato vzpomínka kruté smrti vánoční krásnou a radostnou idylku? [...] Vždyť k čemu by byly Vánoce, kdyby i nás nepovzbudily k opravdovému, hodnotnému křesťanskému životu, ve službě Bohu i člověku – Ježíš pro nás a pro naši spásu sestoupil z nebe! Ježíš přichází, aby zápasil se zlem v nás i kolem nás, a aby zvítězil. Podobně zápasil se zlem Štěpán, apoštolové, svatí všech dob, i té naší!*³⁰

Mučedník svatý Štěpán se právem připomíná a přiřazuje spolu se svatým Janem a svatými Mlád'átky³¹ k družině narozeného Krista. Tato družina jej následuje mučednictvím dobrovolným a naplněným (sv. Štěpán), dobrovolným a nenaplněným

³⁰ Soubor: Vánoční kázání s. 29

³¹ Svátek Mlád'átek či Neviňátek je křesťanský svátek připomínající malé děti, které nechal po Kristově narození v Betlémě povraždit Herodes Veliký (viz Mt 2,16-18). Církev je ctí jako mučedníky, první oběti pronásledování kvůli Ježíši Kristu. Římskokatolická církev jej slaví 28. prosince [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na <http://www.katopedia.cz/index.php?title=Mlád'átka>

(sv. Jan) a nedobrovolným a naplněným (sv. Mlád'átka).³² V pozůstalosti Otce Martina se k tomuto kázání zachovaly i **přímluvy**, kde si jejich autor některé z nich zvýraznil. V přímluvách vyzdvihuje sílu a odvalu sv. Štěpána, jeho schopnost odpouštět i nepřátelům. Dále upozorňuje na poklad, který máme ve víře. Pro kněze v přímluvě vyprošuje především plnost síly Ducha svatého.

Zcela jiný pohled nám poskytuje **kázání od neznámého autora**, které měl Vích ve své pozůstalosti. Bylo sepsáno ke stejné příležitosti **svátku sv. Štěpána**, ale jeho autor klade jiné důrazy. Kázání má podtitul „O mstě“.

V úvodní části nás autor odkazuje do historie, do doby sv. Augustina, který stejně jako on dnes četl epištolu ze Skutků apoštolských. I on zde nastiňuje obraz mučedníka Štěpána. I on zde pronáší pochvalná slova na jeho osobu. Autor pravděpodobně chtěl zdůraznit, že stejně jako ve 4. století, tak i v 19. století (století autora) mají apoštolská slova stejnou platnost. Po té se již ujímá slova sám neznámý autor. Líčí nám pokoru a Štěpánovu víru v Krista. Zachycuje, jak se Štěpán poroučí Bohu, jak prosí za své nepřátele. On nehrozí pomstou, ale modlitbou. Proti tomu v ostrém protikladu působí „bezbožný mstivý lid židovský“, jak poměrně pateticky popisuje autor dále. *O, bezbožný Jeruzaléme, bezbožný lide židovský! Ježíš tvůj vykupitel neměl v Betlémě místa, nebylo dosti kamení, aby vystaven byl příbytek, kde by matka Boží položila novorozeného Ježíše, a hle, nyní kamení dost na sv. Štěpána.[...] O, krvežíznivý národe, o, ty lide bezbožný, z rodu Kaina, kterýž chtěje se pomstíti nad spravedlivým Abelem, zbarvil zemi nevinou krví bratra svého. O, běda tobě, mstivý lide. Ze msty pronásledoval jsi sv. proroky, ze msty jsi zabil Krista, ze msty zabíjíš sv. Štěpána.*³³

Tyto dva obrazy, obraz pomsty a utěšený obraz sv. Štěpána, jsou dvě témata, která autor rozvádí v další části svého kázání. Větší část věnuje tématu msty. *Veliký jest to hřích, mstí-li se člověk nad nepřáteli. Mstivý člověk bere sobě právo, jehož nikdy a nikdy nedostal. Nad zvířaty jest Pánem, ale nikoliv nad životem spolubližního. On není moc aneb vrchnost od Boha ustanovená, ani nevládne svou vůlí nad sebou – tak bohužel ještě burácí pomsta na světě v srdcích lidských.* Dále popisuje mstivého člověka

³² Srov. Liturgický čas – Liturgický rok – Doba vánoční, [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na www.liturgie.cz/liturgicky-cas/liturgicky-rok-1/doba-vanocni-1

³³ Soubor: Vánoční kázání s. 31

a jeho fyzický vzhled, jeho oko, jeho napřáhnutou ruku, jeho pokřivená ústa, jeho zuby a nohy. Tomuto detailnímu popisu věnuje poměrně rozsáhlou část, aby následně zdůraznil ve druhé části sv. Štěpána, *jak klečí a modlí se, oko jeho hledí do nebe, nesrší z něho pomsta. Ruka jeho nehledá kamene – ruce obě vzpjaté k nebesům vztyčené. Nohy jeho neběží proti nepřátelům, ale na kolenou sklání se před Bohem. Jazyk jeho nezlořečí ani nevolá pomsty nebe, ale modlí se: Pane, nepokládej jim toho za hřích.*(tamtéž s.3)

V samém závěru autor připodobňuje sv. Štěpána k Ježíši Kristu, který se také, když umíral, modlil za své nepřátele. *A jako Pán Ježíš umíraje ducha svého poroučel do rukou Otce nebeského, tak i sv. Štěpán, dříve než skonal, poroučel ducha svého do rukou Pána Ježíše. Závěr kázání shrnuje autor do příkazu lásky: Když milujeme ty, kteří nás milují, nemáme z toho neklamného svědectví žádné zásluhy, neb to jak dále ukládá náš Spasitel i publikáni i pohané činí. Pakli ale milujeme nepřáteli své a dobře činíme těm, kteří nás nenávidí, a modlíme se za ty, jenž nám protivenství činí, tu zásluhu velikou jsme si získali a hojná výplata nás nemine. Amen.*

Vánoční okruh uzavírá kázání na **svátek Zjevení Páně**, jehož autorem je Martin Vích. Úvod kázání věnuje Otec Martin dvojímu pojmenování (názevu) dnešního svátku Zjevení Páně neboli svátku Tří králů. Jeho předmětem je Boží zjevení světu. Nad ním se zamýšlí dále v kázání. Doslova říká: *Bůh chce, aby ho člověk poznal. Patří to k základním lidským vlastnostem, že člověk se rád pochlubí svojí prací. Podpisuje se na to, co udělal, dává si své objevy patentovat. Na díle mnoha geniálních malířů však chybí podpis. Říkali prý, že jejich podpisem je každý tah jejich štětcem. Bůh stvořitel je také takový geniální umělec. Jeho dílo, náš svět tu stojí ve své složitosti, tajuplnosti a moudrosti, že nepotřebuje podpis Všemohoucího milujícího nás Tvůrce – Boha. A tak se Bůh lidem ukazuje, zjevuje, aby ho mohli poznat, milovat, obdivovat.*³⁴ Autor přirovnává Boha – Stvořitele ke geniálnímu umělci a náš svět k dokonalému uměleckému dílu, které nepotřebuje podpis, které samo svého tvůrce zjevuje.

A jak se Bůh zjevuje? Zjevuje se tak, abychom tomu, my lidé, rozuměli. Všichni a po všechen čas. Přichází do našeho světa jako lidské dítě. Reagujeme na tuto situaci? M. Vích říká, že můžeme reagovat například jako Herodes. On se bál o svoji moc, bál se konkurence. Takto „ohrožen“ sahá k násilí. Druhou skupinu tvoří lidé, kteří podobně

³⁴ Soubor: Vánoční kázání s. 31

jako židovští kněží znají slova proroka, ale do Betléma nejdou. Poslední jsou pastýři, věrní křesťané a mudrci, kteří jdou věrně za Kristem. *Rozumíte poselství dnešního svátku? Náš svět, my křesťané, my všichni jsme ve stejném nebezpečí jako jeruzalémští kněží: Vykupitele známe, ale za ním nejdeme, podle něj nežijeme. Zjevení Páně není jen událost kdysi v dějinách. Bůh se chce zjevovat stále, skrze ty, kteří v něho uvěřili. Máme to být my křesťané, kteří v sobě neseme dál víru a dál ji zjevujeme. A Martin se ptá: „Děláme to tak?“*

V souvislosti s tím nás v další části uvádí do příběhu dvou mladých lidí, kteří chtějí uzavřít sňatek v kostele. On je katolík, ona bez vyzvání, o křesťanství neví téměř nic. Její snoubenec neumí slovy vysvětlit svoji víru, aby tomu jeho dívka rozuměla. Ale svým chováním a svým životem srozumitelně zjevuje dívce krásu křesťanství. V jeho vlídnosti a dobrotě se ukazuje dívce Boží dobrota a vlídnost. Bylo poměrně časté, že si Otec Martin při svých kázáních vypomáhal příklady z běžného života, aby svým posluchačům ozřejmil konkrétní situaci, jako to činí i v tomto případě. A dále pokračuje: *Kolik je tu denně možností, jak zjevovat slávu a dobrotu Páně všem lidem kolem nás! Bůh se chce zjevit světu skrze mne! Tvůj život je před tebou, bez ohledu na to kolik máš let. Křesťanství je náboženství budoucnosti. Křesťan je člověk, který teprve jde k plnému vrcholu života. Ta stvořitelská, živá a rozumná energie, která nám dala život, bytí, která nás vedla, která nás volá, abychom vykročili k novému zítřku, do nového roku, do nového života s Bohem. Nemusíme chodit v temnotách, ve strachu, nejistotách. Nemusíme se ničeho bát. Žijme a důvěřujme v Boží lásku.* Autor nás vyzývá, abychom nejenom žili tuto Boží lásku, ale abychom ji i dále nesli a rozdávali ve svém okolí. Především těm, kteří o ní nevědí a jsou proto nesmírně chudí. V těchto místech autor vsouvá do psaného kázání přímluvy a prosby za všechny křesťanské církve, aby zjevovaly světu pravdu, pokoj a lásku, za všechny lidi, za všechny křesťany apod.

V poslední části kázání se opět vrací k svátku Zjevení Páně, k jesličkám, k betlémské hvězdě a k tomu, co nám ohlásily. Říká, že betlémská hvězda a její světlo, které ukázalo cestu mudrcům, nám nikdy nezhasne, bude svítit lidstvu dál. A jesličky budou už navždy dosvědčovat, že Bůh se vydal na cestu k nám. A pokračuje: *Jestliže Bůh se vydal vstříc člověku, aby ho hledal, tu je na člověku, aby se také vydal na cestu Bohu vstříc, aby ho také hledal! Neboť jen ten člověk, který se nechá od Boha nalézt,*

*který se nechá osvobodit od svých úzkostí, nejistot a bázní, jen ten bude naplněn Božskou radostí. Proto má dnešní svátek právem dvě jména: Zjevení Páně a svatých Tří králů. První jméno jedná o tom, co dělá Bůh. Druhé, co dělá člověk. Bůh vyslal svoji energii, své světlo, svou hvězdu – svého Syna a ti mudrcové se za světlem vydali na cestu. Nepomohlo by nám, kdybychom jen okouzleně zírali na jesličky a Jezulátko a zůstali na místě, kde jsme, nebo jen sestoupili do minulostí svého dětství. Ono veliké setkání je před námi! Amen.*³⁵

Celé kázání se nese v duchu události Zjevení. Jeho autor se ale nezaměřuje pouze na samotné Zjevení Páně, ale zmiňuje, že i my bychom měli být takovým zjevením a nadějí pro druhé. Zjevením, skrze nějž by druzí poznávali Boha a Jeho lásku. Tak jako se pastýřům a mudrcům zjevilo světlo v podobě hvězdy, tak i my máme být tím světlem ostatním, aby skrze nás Bůh svítil na cestu ostatním. Z kázání zaznívá téměř misijní úkol pro naši křesťanskou menšinu. Nést Boží lásku dál, *především těm, kteří o ni nevědí*. Být jejím zjevením pro okolní svět, zjevením srozumitelným. Autor nás vyzývá, aby se každý zamyslel, co svým chováním, jednáním a životem „zjevuje svému okolí“ on. V závěrečné části své promluvy, kdy Martin Vích vypovídá o tom, co Bůh dělá pro člověka a co by měl dělat člověk, můžeme vyzorovat důraz, který klade autor kázání na specifický vztah mezi člověkem a Bohem. Na vztah, který můžeme nazvat vztahem partnerským. Bůh hledá člověka, aby ho i on hledal a následně pozval ke spolupráci.

³⁵ Soubor: Vánoční kázání s. 35

2.2 Kázání k velikonočnímu okruhu

Velikonoce jsou největším křesťanským svátkem církevního roku. Jsou oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista a připadají na neděli po prvním jarním úplňku. Velikonoční okruh tvoří přípravná doba postní a vlastní doba velikonoční. Doba postní je obdobím přípravy na Velikonoce. Začíná čtyřicet dní před nimi Popeleční středou a trvá až do Večeře Páně na Zelený čtvrtek. Pět postních nedělí uzavírá šestá neděle zvaná Květná, která zároveň otevírá Svatý týden. Postní doba je dobou pokání. Evangelijní texty mají křestní tematiku, jsou zaměřené na osobu Ježíše Krista a na pokání. Liturgie této doby připravuje věřící na slavení velikonočního tajemství. V písemné pozůstalosti P. Martina Vícha nebyly nalezeny přípravy kázání označené jako postní.

Vrcholem a středem křesťanské liturgie je slavnost velikonočního třídní (tridua). Obsah těchto dnů zahrnuje oslavu umučení, smrti a vzkříšení Ježíše Krista. Velikonoční třídní je vyčleněno z postní doby a její spojnicí s vlastním velikonoční dobou. Svatý Augustin nazývá tyto dny jako „svaté triduum Ukřižovaného, Pohřbeného a Vzkříšeného“.³⁶ Součástí velikonočního třídní je Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílá sobota. Zelený čtvrtek si připomínáme jako památku na poslední večeři Páně, kterou měl Ježíš s apoštoly ve večeřadle. Liturgii zdůrazňuje ustanovení nové smlouvy a ustanovení kněžského svěcení na Ježíšovu památku. Následující Velký pátek je památkou umučení a smrti Ježíše na kříži. Je to den přísného půstu a pokání. Tento den se neslaví eucharistie, ale pouze se přijímá svaté přijímání. Čtou se Janovy pašije a je to den, kdy se uctívá kříž.³⁷ Bílou sobotou končí postní období. Ten den se nekoná mše svatá a věřící prodlévají na modlitbách u Božího hrobu. Bílá sobota končí obřadem noční Velikonoční vigílie, která má tři části bohoslužbu slova, bohoslužbu světla a bohoslužbu křestní. Velikonoční vigílií již zároveň začíná neděle Zmrtvýchvstání Páně. Je to slavnost, kdy vstal Kristus z mrtvých. Největší církevní slavnost v roce.

V závěru velikonočního okruhu si připomínáme ještě dvě významné události. První je svátek Nanebevstoupení Páně, čtyřicet dní po zmrtvýchvstání. Tento den si

³⁶ Srov. RICHTER, K. Liturgie a život. Co bychom měli vědět o mši, o církevním roku a smyslu liturgie, Praha: Vyšehrad, 1996, s.155

³⁷ Srov. Liturgický čas – Liturgický rok – Velikonoční triduum, [cit. 16. dubna 2015].
Dostupné na <http://www.liturgie.cz/liturgicky-cas/liturgicky-rok-1/velikonocni-triduum-1/>

vzpomínáme na výstup Ježíše k Otci na nebesa. Velikonoční okruh uzavírá svátek Seslání Ducha svatého.

Citované ukázky P. Martina Vícha z příprav textů na kázání jsou vybrány ze souboru: „Velikonoční kázání“.

2.2.1 Kázání v době velikonočního tridua

Zelený čtvrtek

V přípravě na kázání označené jako Zelený čtvrtek nám Martin Vích přibližuje klíčovou událost poslední večeře a její přípravy, uzavření nové smlouvy, vyhlídku na Ježíšovu smrt na kříži a následné zmrtvýchvstání. Autor hojně prokládá kázání citacemi a odkazuje na všechny čtyři evangelisty. Podstatná část je věnována příběhu ve večeřadle, tak jak nám ji zachycuje nejčastěji evangelista Lukáš. Tyto citace z události poslední večeře jsou přerušovány autorovými vstupy. Například „[...] *Velice jsem toužil jít s vámi tohoto beránka, dříve než budu trpět!*“ (Lk 22,7-15). *Na co se tolik Ježíš těšil? Vždyť věděl, co ho čeká. Cesta do Jeruzaléma, kde bude vydán, aby byl ukřižován. Ano, i na to byl Pán Ježíš připraven, aby potvrdil pravdivost a sílu svých slov: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo obětuje svůj život za své přátele“ (J 15,1). On ale se bude obětovat i za své nepřátele! Tak se projeví síla Boží lásky k nám a velikost Jeho Svatého Srdce.*³⁸

Ale my se vraťme do večeřadla, pokračuje dále v líčení čtvrteční události ústy evangelisty Matouše autor sám. Zdůrazňuje poslední večeři jako připomínku, kdy Ježíš ukázal svoji lásku až do krajnosti. Obětoval svoje Tělo a Krev pod způsobem chleba a vína. Tím pro nás ustanovil novou a věčnou smlouvu, skrze kterou trvale zůstává v nás a my v Něm. *A protože Ježíš touží být stále s těmi, které má rád, projevuje své veliké přání: „To číňte na mou památku!“ (Lk 22,19). To bylo ustanovení prvního kněžského svěcení na tomto světě.* Kromě nové smlouvy připomíná Otec Martin i slova sv. Jana, jak je pro nás zachoval ve svém evangeliu a které nazývá „*testamentem Ježíšova milujícího srdce*“: „*Toto je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako*

³⁸ Soubor: Velikonoční kázání s. 6

jsem já miloval vás. Z toho pozná svět, že jste moji učedníci.“ (J 15,12-14). Dále pokračuje v předzvěsti příchodu Ducha svatého. „Až přijde Přímluvce, kterého Vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví. Také vy vydávejte o mně svědectví, neboť jste se mnou od začátku!“ (J 15,26-27).

V závěru první části kázání M. V. zdůrazňuje Ježíšovu modlitbu za učedníky a prosbu za všechny budoucí křesťany. Připomíná též příslib budoucího Božího království. Tato slova jsou zároveň i oslavou Otce. Ukazují na jejich vzájemný vztah, vztah otcovství a synovství.

„Otče, neprosím pouze za ty, kteří jsou zde se mnou, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo uvěří ve mne. Aby všichni byli jedno, jako ty Otče a já, aby tak svět uvěřil, že Ty jsi mne poslal! Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde budu já, aby viděli moji slávu, kterou jsi mi dal, neboť jsi mne miloval již před založením světa.“ (J 17,20-22; 24).³⁹

V další části kázání se Vích již jen okrajově zmiňuje o událostech, které budou v centru dění v následujících dnech. Mluví o Ježíši na Hoře olivové, jak jde vstříc svému utrpení na kříži. Slyšíme také Ježíšova slova na Golgotě adresované nejen Janovi, ale každému z nás: „Hle matka tvá!“ (J 19,27). A celý příběh zakončuje předzvěstí budoucích událostí, kdy uslyšíme slova Ježíše zmrtvýchvstalého: „Přijměte Ducha Svatého. Komu hříchy odpustíte, tomu budou odpuštěny.“ (J 20, 22-23).

A konečně Otec Martin naznačuje veliké poslání: „*Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.*“ (Mk 16, 15). A dále pokračuje. *To je úkol pro každého křesťana. Jděte ke všem národům a hlásejte slovem a dosvědčujte životem Ježíšovu lásku. Existují mezi námi lidé, kteří jsou nezaslouženě povolání k velikému poslání kázat a dosvědčovat životem Ježíšovu lásku. Neznám, nebo jen málo znám, cestu ke kněžství našeho oslavence Tomáše,* pokračuje M. Vích. Oslavencem Tomášem je míněn nový člen kongregace bratří petrinů, jak dále vyplývá z obsahu kázání.

Po této zmínce následuje poněkud odklon od tématu kázání, v němž autor připomíná a jmenuje i další osobnosti a životní situace, které jsou dle jeho názoru

³⁹ Soubor: Velikonoční kázání s.7

stěžejní a dosvědčující. Zcela zákonitě se jedná o subjektivní hledisko, ale má to vypovídající hodnotu ohledně samotného autora kázání. V písemné přípravě následuje soupis osobností a životních mezníků bez dalšího komentáře: *Maminka Dolní Újezd, Jarda Bošíňů, matka vicerektora Nepomucena Josefa Bezdíčka v Chocni, P. Antonín Kadaník, p. Beneš zahradník v Písku, moje kněžské svěcení 18. prosince 1949 (12 křížky se obětujte a učte lásce svého Pána - krumpáče, lopaty), zrušení semináře, zabrání našeho kláštera a monstrance, kriminál, Josef Pavel, Slánský (komunisty dosazený), kapitulní vikář Titman, František Hobizal, Šumava (moje plíce očištěné od metanu), Ondra Pavelka ze Záblatí u Prachatic (na kněze), nemocnice a domov důchodců. I náš čestický pan farář Josef Jílek šel na smrt 20. dubna ve tři hodiny s úsměvem na tváři, jak to viděl a pro nás dosvědčil Jenda Čížků obyvatel na cele číslo 37. Autor dále pokračuje tehdejšími událostmi. Dnes máme radost z nového člena té kongregace, která mně pomohla ke kněžství (Jirka Charvát, Bořek Bělík - Kladno, Jaroslav Marek z východní Moravy, Jiří Stejkoza z Prachatic). Na závěr svého odbočení M. Vích dodává: *Život kněze může být někdy těžký, ale je nejkrásnější, neměnil bych ani já!*⁴⁰*

Po tomto poněkud osobním výčtu kusých událostí a informací, obrací autor pozornost zpět k tématu dnešního evangelia a zdůrazňuje, že ve světových dějinách *není od dob apoštolů až po naše století, žádná událost, která by měla tak veliké a nezvratné svědectví krví jako ta Kristova*. Pro nás tato svědectví zaznamenali apoštolové. *Když apoštolové dostali po zmrtvýchvstání Ježíšově zákaz: „Nesmíte vůbec o Ježíšovi a zvláště jeho zmrtvýchvstání mluvit!“ Řekl Petr: „Více se sluší poslouchat Boha než lidi.“ (Sk 5, 29). Jeho slova šla a jdou až do dnešních dob. Měli bychom my dnes mít pochybnost uvěřit takovému svědectví života a smrti?* Touto otázkou zakončuje celé své kázání jeho autor.

Velký pátek

Velkopáteční příběh zachycuje M. V. ve zkratce jedné větě, aby dodal ději dramatickost a oprostil od zbytečné popisnosti. Celé kázání se nese v duchu Ježíšova velkopátečního utrpení, které, jak říká autor, je pro nás lidi *„vysokou školou duchovního života.“* A kdo je tím naším učitelem, který nás uvádí do tajemství Boží lásky? Lásky, která není pro nás k pochopení, která jde až do krajnosti k smrti na kříži. Není to nikdo jiný než Ježíš,

⁴⁰ Soubor: Velikonoční kázání s. 8

jak píše Vích: „*Učte se ode mne, jsem váš učitel! Učte se ode mne poslušnosti a odevzdanosti do vůle Boží, říká Ježíš.*“

V další části M. V. vyzdvihuje právě Ježíšovu vůli a odevzdanost s jakou plní Otcovo přání. „[...] ale, ne má, nýbrž Tvá vůle se staň!“ (Lk 22,42). A jak jsme na tom s vůlí my? Možná ji někdo u sebe objeví, možná ji zamění s určitou urputností, se kterou člověk o něco usiluje. Ale jak jsme schopni splnit vůli někoho jiného? Otec Martin nám připomíná. *I my se modlíme v Otčenáši – Bud' vůle Tvá. Uvědomujeme si ale dobře tato slova? Vždy, když nás postihne neštěstí a neúspěch, reptáme, obviňujeme Boha z nespravedlnosti a krutosti. Div se nerouháme, zemře-li nám blízký člověk. A přece bychom v každém takovém případě měli pokorně opakovat: Stala se Tvá vůle. Ty víš, proč se tak stalo, protože jsi nejvyšší moudrý a všemohoucí.*⁴¹ Měli bychom mít více důvěry v našeho nebeského Otce, měli bychom mít více odvahy a statečnosti plnit Jeho vůli. Tomu a mnohému dalšímu se ale musíme učit. A čemu, se tedy máme učit v naší vysoké škole duchovního života? „*Učte se ode mne trpělivě snášet bolesti, učte se ode mne odpouštět nepřítelům,*“ říká Ježíš.

Nad těmito doporučeními se v naší životní škole musíme zamyslet, ty musíme každý u sebe rozvíjet. M. Vích dále pokračuje a dává nám za příklad samotného Krista. Nikde v evangeliích není zmínka o tom, že by Ježíš byl zoufalý, opuštěný. Pouze na kříži můžeme slyšet „Bože můj, proč jsi mne opustil!“ (Mt 27, 45). *Ježíš nám dal vlastní příklad, jak máme snášet bolesti – máme je obětovat Bohu. Trpělivě snášenou bolestí ukazujeme, že jsme si vědomi, že bolesti mohou být trestem za hříchy, ale i zkouškou, Když jsme byli stateční ve hříchu, budme stateční i v bolesti. Milujeme-li Boha, přijmeme bolesti jako zkoušky, jako oheň, ve kterém se naše láska tříbí a čistí.* Zde si dovolím trochu polemizovat s autorem kázání. Jsou naše bolesti pro nás více trestem za hříchy nebo zkouškou? I když se zde může náš názor na příčiny bolestí různit, každopádně vyžadují naši statečnost je snášet. Druhé doporučení – odpouštět i nepřítelům – souvisí s Ježíšovým příkazem lásky. I zde můžeme vidět na Velký pátek v Ježíši svůj vzor. On, který trpí nevinně, odpouští svým katům. Jak se ale chováme my, pokud nám někdo ublíží? Autor říká, že většinou hledáme odplatu. Naše pýcha, ješitnost, nedůtklivost je uražena. Ale jak posoudit správnou míru odplaty?

⁴¹ Soubor: Velikonoční kázání s. 4

Neodpustíme-li svému bližnímu, jak chceme, aby nám odpustil Bůh. Starozákonní „oko za oko“ je jen zdánlivě dobré řešení našich sporů. Odpuštěním neplníme jenom příkaz bliženské lásky. Je to zároveň velmi užitečný akt sebevýchovy. Přemoci sám sebe je největší vítězství. Otec Martin zde připomíná starozákonní „oko za oko“. To, co my dnes nazýváme spravedlivý trest, spravedlivá odplata. Slovo spravedlivý v tomto případě je na místě. Nikdo nezpochybňuje trest z hlediska právního, ale kromě práva existuje i milosrdenství, odpuštění, ke kterému nás Ježíš vyzývá. Je to dobré pro řešení sporů osobních i alternativa pro řešení v rámci celospolečenském. Jako celé učení Ježíše Krista má i příkaz odpuštění nesmírný společenský význam. Amen.

Slavnost Zmrtvýchvstání Páně

V úvodu kázání se autor vrací do období před čtyřiceti dny, do doby postní, do období kajícího. Tuto dobu porovnává se současným obdobím čtyřicetidenní radosti s Kristem zmrtvýchvstalým. Mohli bychom předpokládat, že lidé budou intenzivněji prožívat to radostné období. M. Vích k tomu ale říká: *Z praxe však můžeme vidět, že je to právě naopak. Kdekdo zná postní čtyřicetidenní, ale čtyřicetidenní radosti si ani neuvědomí. Umíme se vůbec velikonočně rozveselit, prožít s Kristem to: vyhráli jsme? Umíme pochopit, že velkopáteční porážka je předzvěstí velikonočního vítězství? Snad proto ta postní doba zpopulárněla, že je člověku vůbec snadněji truchlit s truchlícími, než rozveselit se s tím, kdo má radost.*⁴² Autor se ptá, čím je to způsobeno. Hned si odpovídá, že v trápení druhého nalézáme totiž obdobu trápení vlastního, v jeho litování litujeme vlastně sebe. *Ale upřímně se radovat ze štěstí druhého, nechat se bez zábran strhnout touto radostí druhého, to nazval kdosi jako nejtěžší askézí – sebezáporem.* Měli bychom se umět radovat. Sám Ježíš říká, že kdybychom ho milovali, tak bychom se radovali. A autor k tomu dodává, abychom se tím příliš netrápili, protože ani apoštolové se hned nedokázali radovat. *Vždyť i sami apoštolové potřebovali 40 dní, než jim došlo, co úžasného a velikého se událo. I my máme celé čtyřicetidenní radosti, abychom si s nimi zvykli na nový způsob jeho přítomnosti mezi námi. Naučit se jako oni poznávat Ježíše v každém svém bližním: v zahradníkovi, v pocestném, v člověku na břehu jezera. A až jej takhle budeme poznávat, potom teprve bude naše radost úplná a nikdo nám ji nebude moci vzít.*(tamtéž s.2)

⁴² Soubor: Velikonoční kázání s. 3

M. Vích nás v závěru kázání vyzývá k radosti, kterou by se naše srdce mělo zaradovat, až poznáme vítězného Krista na oltáři. *Když se mému Pánu vede dobře, jak bych já mohl být smutný! Amen.* Větou, kterou si Otec Martin vypůjčil od kněze Charlese de Foucaulda,⁴³ zakončuje kázání, které bychom mohli nazvat radostné.

2.2.2 Ostatní kázání v době velikonoční

Slavnost Nanebevstoupení Páně

Na úvod kázání nás autor zavádí na Horu olivovou a nabízí nám pohled, který měli i nedávno apoštolové. Vzpomínali na Ježíše s krvavým potem, v úzkosti, zrazeného a zajatého. Nyní je ale situace jiná. Ten samý Ježíš je sem přivedl, aby se s nimi rozloučil před trvalým odchodem k nebeskému Otci. Máme být nyní spolu s apoštoly zarmoucení z tohoto loučení? M. Vích nám říká něco jiného: *Hora zármutku se jim nanebevstoupením Kristovým proměnila v horu radosti. Co jim při loučení s milovaným Mistrem působilo takovou radost, že odstranila ze srdce smutek a bolest z rozloučení? Byla to radost z Kristovy oslavy!*

Boží Syn je Otcem vyznamenán nesmírnou slávou, za to že splnil veliký úkol. Zachránil člověka. Svatý Pavel o tom píše: „Posadil ho po své pravici v nebi.“ (Ef 1,20-21). M. Vích k tomu podotýká: *I my se radujeme z povýšení toho, kterého máme rádi. Při hostinách panovníků sedávají po jejich pravici ti, kdo jsou jim nejmilejší, nejvzácnější, nejbližší. My dodnes vyznáváme, že Ježíš Kristus jako člověk se podílí na moci Otcově ve správě světa.* Tuto obrovskou odměnu dostal Boží Syn za svou lásku až k smrti. Obětoval se za nás a všechen lid z lásky a poslušnosti k Otci.

Také apoštolové z této události vytušili předem radost, která čeká na ně i na nás, pokud budeme Krista napodobovat. Vždyť jim o tom Kristus mluvil, zvláště při poslední večeři, kdy se modlil: „Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já. Ať vidí mou slávu, kterou jsi mi dal, neboť jsi mne miloval už před stvořením světa.“ (J 17,24). Tuto Ježíšovu modlitbu za učedníky připomíná autor i v přípravě na homilii na Zelený čtvrtek. Dále nás utěšuje a podporuje slovy apoštola

⁴³ Charles de Foucauld (15. září 1858 Štrasburk - 1. prosince 1916 Tamanrasset) byl francouzský důstojník, katolický kněz a mnich žijící poustevnickým způsobem života mezi Tuaregy na Sahaře v Alžíru. V roce 1916 byl zavražděn před svojí poustevnou. Katolická církev jej uctívá jako blahoslaveného a mučedníka. Byl členem řádu Trapistů, později nově založené kongregace Malých bratří Ježíšových [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_de_Foucauld

Jana: „*Ať se vaše srdce nechvěje úzkostí. Věřte v Boha, věřte i ve mne. V domě mého Otce je mnoho příbytků a já odcházím, abych vám připravil místo.*“ (J 14,1-2). Tato slova Kristova ve světle jeho neslýchané oslavy naplňovala jejich nitra takovým štěstím a slastí, že v nich nezůstalo místo na nějaký zármutek. A to je nadějná vyhlídka i pro nás,⁴⁴ říká M. Vích.

V další části kázání nám autor ukazuje, jak překrásný pohled nám otevírá Kristovo nanebevstoupení. Jak tato událost je nadějí i pro všechny pokřtěné. My všichni jsme se křtem stali dětmi Božími a tedy i dědici Jeho království. V těchto místech vkládá do kázání příklad Dominika Savia⁴⁵, mladičkého chovance Dona Bosca.⁴⁶ Ten umíral také s nadějnou vyhlídkou. *Pozvedl se na posteli, tvář se mu rozjasnila a nadšeně zvolal: „Ach, jakou krásu vidím!“ A do té krásy vešla jeho duše. Ta krása čeká i na nás. To už záleží ale na každém z nás,* konstatuje Vích.

Apoštolové také upřeně hleděli k nebi za Kristem. *Posilujme se tímto pohledem i my, abychom vytrvali ve víře a v dobrém křesťanském životě až do konce. Nenechme se zlákat nevěreckým okolím lidí kolem nás. Oni těžce riskují. My chceme mít účast s Kristem na věčné radosti. Jen ten, kdo vytrvá, bude spasen. Amen.*⁴⁷

Existují i **další přípravy na nedělní kázání**, která jsou určena na období velikonočního okruhu, ale nemají přesné datování. V jednom z kázání Martin Vích píše: *Naše velikonoční radost musí ale pokračovat i po Nanebevzetí Páně. Pán Ježíš nás přece ujistil, že jde, aby nám připravil místo. Radost se nedá vtěsnat do několika dní,*

⁴⁴ Soubor: Velikonoční kázání s. 1

⁴⁵ Dominik Savio (2. dubna 1842, Riva presso Chieri, Piemont, Itálie – 9. března 1857, Mondonio, dnes Castelnovo Don Bosco, Itálie) byl italský dospívající student Jana Bosca. V patnácti letech během svých kněžských studií vážně onemocněl a poté zemřel doma v Mondonii 9. března 1857, pravděpodobně na zánět pohrudnice. Za svatého byl prohlášen Piem XII. 12. června 1954 [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Dominik_Savio

⁴⁶ Don Bosco (15./16. srpen 1815, Castelnovo d'Asti, dnes Castelnovo Don Bosco, Itálie – 31. leden 1888, Turín) byl italský katolický kněz, světec, vychovatel, zakladatel a první hlava Salesiánů Dona Bosca. V roce 1889 byl Janem Pavlem II. prohlášen za Otce a učitele mládeže. Poté, co našel vhodnou kapli, založil 8. prosince 1844 svou první oratoř – oratoř svatého Františka Saleského. Bosco se v ní zaměřoval především na problematické mladíky, kteří byli propuštěni z vězení apod. Mnoho chlapců bylo negramotných a málo vzdělaných, a tak se Bosco rozhodl, že je bude sám vyučovat. Za tím účelem napsal i několik učebnic a založil i večerní školu. Bosco měl k práci několik pomocníků a později se pečovateli stávali i chlapci, které oratoř vychovala. Počet chlapců stále narůstal a tak byly založeny další oratoře [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Bosco

⁴⁷ Soubor: Velikonoční kázání s. 2

*radost křesťana musí proniknout celým jeho životem. „Kdybyste mne milovali, radovali byste se“ (J 14,28), říká Ježíš učedníkům. A autor dále konstatuje, že ta letošní radost byla narušena utrpením svatého Otce a jeho smrtí. Přes toto jeho utrpení nám ale připomíná, že křesťan s čistou nebo očištěnou duší má právo i povinnost se stále radovat. Doslova píše: *Svatý Otec takřka z předsíně smrti, když už nemohl promluvit a hlasitě zavolat, co prožívá, napsal pro nás útěchyplný vzkaz: „Já se raduji. Radujte se se mnou!“ Jeho smrt byla jeho poslední přesvědčivé kázání.**

Celé toto kázání je připomínkou veliké velikonoční radosti. Jeho autor nás odkazuje, abychom jásali se starozákonním žalmistou: “Jásejte v Bohu všechny země. [...] Jak úžasná jsou tvá díla. [...] Ať ti zpívá celá země.“ (Žl 66,1-4) Martin Vích dále pokračuje a říká, že jako křesťané bychom se vlastně měli stále radovat z toho, že se můžeme hlásit ke Kristu, že jsme v Něho uvěřili. Bolí ho jen to, že se málo dovedeme radovat, že dokonce někteří z nás o tuto radost ani nestojí. *Víc a nic lepšího nám ale nikdo a nic nemůže dát, píše doslova.*

V jiném velikonočním kázání se zabývá tím, jaké by to bylo, kdyby vše skončilo Velkým pátkem a Ježíšovou smrtí. To by potom nezůstalo nic, co tvoří dějiny křesťanství. *Neexistovala by ani církev Kristova, nečetli bychom si radostné zvěsti evangelijní, neslavili bychom ani mši svatou. Nebyli bychom ani my zde v kostele, Ježíšovo jméno by bylo známé jen několika historikům,* vypočítává Martin vše, co je součástí a přináležející ke křesťanství. Dále zmiňuje obrovské množství těch, kteří byli ochotni dosvědčovat skutečnost Kristova života, smrti i zmrtvýchvstání svým životem. A podotýká, že novodobé mučedníky máme i dnes. V kázání připomíná, že kdyby vše skončilo Velkým pátkem, byli by už první křesťané zklamanými ubožáky. *To by potom platilo, že moc zla může mít konečné slovo nad dobrem, že pravda nakonec prohrává, že mocní tohoto světa se mohou vždy beztrestně radovat z násilí a útlaku, kterého se dopouštějí na svých poddaných. Ale život Kristův Velkým pátkem nekončí! Naštěstí Velký pátek neznamená konec Ježíše, celý svět oslavuje noc vzkříšení a zmrtvýchvstalého Ježíše. A máme na to i svědky, kterým se Ježíš ukázal. Proto i my dnes bychom měli radostně zpívat: Aleluja, živ buď nad smrtí slavný vítěz. Amen.*⁴⁸

⁴⁸ Soubor: Velikonoční kázání s. 9

V dalším **kázání jedné z posledních velikonočních nedělí** se autor vrací k úryvkům z Janova evangelia a Ježíšovy řeči na rozloučenou, kterou slyšeli apoštolové při poslední večeři. Jak říká, Ježíšova řeč na rozloučenou má nás i učedníky povzbudit, až budeme žít bez viditelné Ježíšovy přítomnosti. Situace Ježíšových učedníků je před Velkým pátkem bezútěšná. Jsou zvyklí na Kristovu tělesnou přítomnost, a jak píše dál autor, *ještě se nenaučili za ní vidět Ježíše zrakem víry. Jsou bezradní a plní nejistoty. Než se tak s konečnou platností stane, prožijí zřícení všech jistot, na které spoléhali.*

Také my, novodobí křesťané, prožíváme zhroucení jistot. Rozvoj techniky nám změnil svět. Autor říká, že člověk získal obrovskou moc nad hmotou. Čím více nabývá nad hmotou moci, tím více ztrácí vládu nad sebou. Toto opojení člověka hmotou přirovnává Vích k řidiči, který v rychlé jízdě už nezvládá stroj. Jiný obraz moderního člověka nám ukazuje na příkladu sochy se zavázanýma očima, která stojí na jednom evropském náměstí. Stejně jako soše, zalepila i dnešnímu člověku hmota oči. Autor říká: *Je třeba sundat pásku s očí. Chceš-li být člověkem, musíš dovolit, aby byl u Tebe na prvním místě duch a ne tělo. To dokážeš jen tehdy, když podřídíš svého ducha Bohu, jehož je Tvůj duch zrcadlem. A kde najdeš Boha? V hlubině svého srdce⁴⁹.* M. V. podotýká, že hledat štěstí v bohatství, v drogách, moci a majetku je pouze náhražkové a nenasytí. Člověk od pradávna toužil po věčné lásce, radosti a pokoji. Ten, kdo nás k tomu může dovést, je Ježíš. On nám ukazuje cestu, pravdu a život. *Ježíš je cesta, která vede k Otci. Kdo půjde životem ve spojení s Ním, dosáhne věčného života. Kdo uvěřil v Ježíše jako velikou pravdu, ten vidí víc, než mu může zprostředkovat tělesný zrak a udělá zkušenosti silou své víry.*

V závěrečné části kázání autor zdůrazňuje, *že je třeba člověka vrátit Kristu, aby naše civilizace nezanikla, aby technika člověku pomáhala plněji žít. Jen v Něm je cesta, pravda, život. Cesta, po které se vyplatí jít, pravda, která dává svobodu a život, který přináší radost a věčný pokoj. Amen.*

⁴⁹ Soubor: Velikonoční kázání s. 10

2.3 Kázání z období liturgického mezidobí

Liturgickým mezidobím nazýváme časové úseky mezi hlavními okruhy svátků vánočním a velikonočním okruhem. Jde o 33 či 34 týdnů, které spolu s velikonočním a vánočním okruhem vytvářejí temporál roku Páně. Liturgické mezidobí se člení do dvou úseků. První začíná od pondělí po Křtu Páně a trvá do Popeleční středy. Druhé období se datuje od pondělí po svátku Seslání Ducha svatého (Letnicích) do začátku adventu.

Týdny v tomto mezidobí nenesou žádné tajemství Kristova života, ale mají svůj ráz. Tvoří vlastní cyklus a mají přidělena vlastní liturgická čtení.

Narozeniny Panny Marie

V úvodu autor zve všechny křesťany k oslavě narozenin P. Marie a zároveň ke chvále jejího Syna. Je to jedno z mála dochovaných kázání, kde Martin Vích promlouvá o Panně Marii. Oslavována je zde především její víra. Pokračuje úvahou, čím si P. Marie zasloužila tak veliké milosti. Sama ve svém zpěvu: „Velebí má duše Hospodina,“ žasne nad tím, že Bůh právě na ni, pokorné Boží služebnici, vykonal tak veliké věci, že ji budou blahoslovit všechna pokolení.⁵⁰ M. Vích říká, že bychom si měli povšimnout důležitých rysů její osobnosti. *Předně je to její veliká víra. Snad si někdo myslí, že Maria tím, že se stala Matkou Božího Syna, nemusela věřit. Nikoliv. I ona byla poutnice jako my a ubírala se k věčnosti. Teprve okamžik smrti jí dal blaživé patření na Boží tvář.* Po tomto úvodu předkládá autor před své posluchače tři momenty ze života Panny Marie, v nichž si máme připomenout, jaká byla její víra.

První obraz nám ukazuje Marii v Betlémě. Maria vidí před sebou slabé dítě, které potřebuje její péči a ochranu a zároveň se ona sama klaní Božímu Synu. Pouhý lidský rozum by mohl mít pochybnosti, ale víra jí dávala sílu, aby tyto pochybnosti odmítla. Následně Maria s dítětem prchají do Egypta. *Lidský rozum mohl namítat, že je to Bůh. Proč tomu nedovede zabránit? Víra Marie se sklání před úradky Božími a nepřestává věřit, i když vidí slabost dítěte a moc jeho nepřátel. Maria je pro nás vzorem víry v temnotách!*

⁵⁰ Magnificat je chvalozpěv, zpívaný Pannou Marií při návštěvě u sv. Alžběty před narozením Ježíše Krista.

Druhý obraz ze života zachycuje Marii a Ježíše na svatbě v Káně galilejské, tak jak o tom vypravuje ve svém evangeliu Jan. (J 2). Ocitáme se v situaci, kdy hostitelům došlo víno. Do té doby Ježíš nekonal žádné zázraky, takže nikdo neměl zkušenosti v tomto směru ani Marie. *Zázrak v Káni byl první a Maria přesto předem věří v jeho Božskou moc. Ona nejen věří v Synovu Božskou moc, ale ona důvěřuje i v jeho dobrotu. O té už se přesvědčila. Zde se Maria jeví jako vzor víry prosící, jak ji nazval Vích.*

V posledním obraze ze života Marie se ocitáme na Golgotě pod křížem, na kterém je ukřižován její Syn. Mariina víra rostla během její pozemské pouti, a proto vytrvala věrně ve spojení se svým Synem až do jeho smrti na kříži. *Mariina víra nezklamala ani v této chvíli, kdy z lidského hlediska bylo Kristovo dílo zcela zničeno a on poražen. To byla nepochybně nejtěžší zkouška pro její víru. A Maria v ní obstála! Maria je pro nás také vzorem víry těžce zkoušené! A jak by obstála naše víra ve zkouškách života? Naše víra v temnotách, naše víra prosící a naše víra těžce zkoušená,⁵¹ pokládá v závěru svého kázání otevřenou otázku k zamyšlení svým posluchačům Otec Martin.*

V kázání této neděle nám Otec Martin ukazuje na víru Panny Marie jako vzor a příklad pro naši víru. Mohli bychom se ptát, proč autor kázání vybral právě tyto ukázky ze života Marie, proč nám na jejím příkladu předkládá právě tyto vzory víry. Marie jako vzor víry v temnotách, Marie jako vzor víry prosící a konečně Marie jako vzor víry těžce zkoušené. Je snad víra dnešních křesťanů v temnotách? Vidíme kolem nás, že křesťanů ubývá, mnozí jsou lhostejní, vlažní, mnoha lidem je víra „zatemněna“. Víra prosící? Co si máme pod tímto Martinovým spojením představit? Vždyť dnešní člověk má tolik přání, požadavků a tužeb. Umíme ale opravdově prosit? A za co a koho prosíme? V jednom ze svých kázání Otec Martin napsal, že se modlíme a prosíme, ale málokdy už na kolenou. Prosba je také o důvěře a pokoře, kterou máme k tomu, koho prosíme, o vzájemném láskyplném vztahu mezi námi. A Maria plně důvěřovala Ježíšovi: „Udělejte, cokoli vám nařídí.“ (J 2,5). A víra těžce zkoušená? Odpovězme si každý sám, co jsme schopni pro víru obětovat, co si odepřít. V našem evropském prostoru nemáme naštěstí zatím příliš příležitostí, abychom o ní svědčili svým životem. Možná, že už se ale ta doba přibližuje. Budeme na to připraveni?

Neděle v liturgickém mezidobí

⁵¹ Soubor: Ostatní kázání s. 22

V úvodu jiného nedělního kázání v liturgickém mezidobí nás odkazuje Martin Vích na starozákonní slova z knihy Kazatel a spolu s ním se ptá: „*Co má člověk za všechno svoje namáhání a snahu?*“ (Kaz 2,22). *Co chceme říci na konci pozemského putování my?* Autor se v kázání zamýšlí nad smyslem lidského života. Uvádí, že často v životě stojíme před volbou: být či mít? K objasnění říká: *Chceš-li, aby se hejno holubů, které cosi hledá v trávníku, začalo nenávidět, předhod' jim zrno.* Jak pravdivé a zajímavé! Kdo žije proto, aby měl, je schopen jít za svým cílem i bezohledně. Dále připomíná, že i svatý Otec Jan Pavel II. také řekl, že hmotné statky mají rozhodně jen omezenou schopnost uspokojit potřeby člověka a mezi těmi, kteří je mají a používají jich a mezi těmi, kteří je postrádají, vytvářejí napětí a rozpory. Příležitě to autor vyjadřuje: *Kdo žije proto, aby měl, je schopen jít za svým cílem i bezohledně. Jakmile je křesťan orientován jenom na „mít“, umenšuje v sobě cit pro duchovní rozměr lidské existence. Tím není řečeno, že křesťané jsou zastánci bídy a chudoby. Je třeba, abychom nedávali přednost hodnotám materiálním před hodnotami duchovními. Pochopme a rozumějme tedy dobře tomu rozdílu ve volbě být či mít.*⁵²

Autor dále uvádí příklad, kdy byl pozván do rodiny, protože vztah mezi manželi byl narušený. Manželé byli orientováni jenom na to „mít“, všude panoval luxus. Tento luxus jim ale nezachránil vztah, který zapoměli udržovat. Rozvedli se. Otec Martin klade otázku sobě i svým posluchačům zároveň. Je lepší mít méně, ale rozumět si, nebo mít téměř všechno a vlastně nemít nic? Uvádí i opačný příklad, kterým je pro nás Matka Tereza,⁵³ která se rozhodla nemít téměř nic, aby byla bohatá před Bohem.

V závěru kázání obrací autor opět pozornost na naši orientaci k hodnotám. Upřednostňuje hodnoty duchovní, které už svojí podstatou vynikají nad ostatní a vztahují se k dobru člověka. A co jsou to, ty duchovní hodnoty na které máme být bohatí před Bohem? *Všichni je známe, ale připomeňme si je. Máme být bohatí na víru, naději a na největší ctnost lásku. Písmo svaté často hovoří o duchovních hodnotách, jako je spravedlnost, odpuštění, milosrdenství. Hovoří o lásce k Bohu, bližnímu*

⁵² Soubor: Ostatní kázání s. 2

⁵³ Matka Tereza z Kalkaty byla katolická řeholnice, misionářka a humanitární pracovnice, zakladatelka kongregace Misionářek milosrdenství. Řadila se k zásadním odpůrkyním antikoncepce a potratů a k čelným představitelkám hnutí pro-life. Za své humanitární dílo získala řadu ocenění: vůbec první nositelka Templetonovy ceny (1973), Nobelovy ceny míru (1979), britský Řád Za zásluhy (1983) a nejvyššího indického civilního vyznamenání Bharat Ratna (1980). V roce 2003 byla papežem Janem Pavlem II. prohlášena za blahoslavenou [cit. 17. dubna 2015].

Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Matka_Tereza

i k nepřátelům, o radosti, vlídnosti, pokoře, sebeovládání, trpělivosti, vypočítává Otec Martin.

M. Vích upozorňuje, že se jeví, že krédem velké většiny dnešních lidí je to „mít“. Jsem tím více člověkem, čím více vlastním. Křesťan by tomu ale měl čelit. Svě bohatství by měl spatřovat především v duchovních hodnotách. Doslova říká: *Boží přízeň si ale nezískáme vlastnictvím luxusního bytu, chaty či auta. Nevezmeme si před poslední soud svoje hmotné statky. Tam budeme souzeni podle toho, jak jsme uskutečňovali zde na zemi své člověčenství. Jen tak se staneme člověkem, který je bohatý před Bohem. Amen.*

Co nám tedy říká autor svým kázáním? Vraťme se k jeho úvodu a otázce, proč se člověk namáhá a snaží, a co z toho vlastně má? Marností končí jen takový život, kde si člověk do svého středu postaví majetek a stane se jeho otrokem. Otázka upřednostňování duchovních hodnot před materiálními často zaznívá v kázáních Otce Martina. Tím, že člověk upřednostňuje duchovní hodnoty, dokáže správně užívat a najít smysl i pro hmotné statky. Pokud ale budeme uskutečňovat v životě lásku, dobro, obětavost, potom s radostí zjistíme, že jsme život nepromarnili. Víme, že nás může čekat věčný život.

„Sůl Země

Autor začíná své kázání vysvětlením toho, co je to podobenství, které rád používal i Pán Ježíš. Dále se pozastavuje nad tím, že křesťanů dnes ubývá. Obojí potom objasňuje dále, když říká: *V jednom časopisu jsem četl, že velikost milionů dělají nuly. Ty nuly nám Boží vítr rozfoukal. Zůstal nám tedy jen zbytek, co nejsou nuly, ale věrní křesťané. Není to právě ta situace, o které mluví Ježíš: „Vy jste sůl země!“ Soli se nedává do jídla moc. Soli stačí malá špetka. Ale ta špetka ochutí všechno jídlo.⁵⁴ Autor si dále všimá, jak stačí hrstka dobrých lidí a křesťanů vytvořit prostředí, kde se dá slušně žít, ať je to na pracovišti, v rodině nebo ve škole.*

Každý snad tomuto podobenství rozumí. Být solí země znamená dělat svět chutnějším, tak jako sůl dělá pokrm chutnější. Znamená to měnit náš svět k lepšímu. Ale jak a čím, ptá se M. Vích svých posluchačů. *Snadno poznáme, kdy je třeba přisolit*

⁵⁴ Soubor: Ostatní kázání s. 21

žertem, kdy úsměvem, kdy ochotnou pomocí, kdy dobrým skutkem. To jsou možnosti, kterými disponuje každý z nás, jak říká Vích.

Je tu však ještě druhé podobenství. V něm nás vyzývá, že máme být světu nejen solí, ale také světlem. *Jsme solí, když konáme dobro. Světlem jsme, když svět vidí naši dobrotu, odpouštějící lásku, mírnost. Světlem svítíme pro druhé svým dobrým příkladem. Pokud někde není světlo, je hned vše okolo tmavé, chmurné, nejisté. Když se ale světlo rozsvítí, je to hned jasnější, vidíš cestu, nezabloudíš. Světlo našeho dobrého života má lidem pomáhat, má jim svítit, aby našli cestu k Bohu.*⁵⁵

Jak se stát takovým člověkem? Jak prakticky žít tato podobenství, která jsou směrnicí na celý život, ptá se Vích. Není to jednoduché, stojí to za trochu námahy a práce na sobě. *Ať tedy klidně vymizí na světě křesťané, kteří neznají Krista. Těch nul není škoda. Ale ať přibývá takových, kteří Krista znají. Oni se stávají vzácným lékem na neduhy lidské společnosti. Když tedy vidíme a slyšíme kolem sebe, že je nás v kostele méně, než bývalo, nevěřte tomu tak docela. Křesťanství se pouze zbavuje těch nul, čistí se od plev. Zůstává čisté zrno a zdravá sůl.*

V závěru kázání M. V. říká, aby se každý z nás zamyslel nad těmito podobenstvími, která nám dal Ježíš. Jak chceme být tou solí a tím světlem pro druhé, jak my křesťané můžeme pomoci, aby svět kolem nás byl lepším a chutnějším. *Je to vážný celoživotní úkol pro nás všechny. Amen.*

„Misijní neděle“

V úvodu kázání jeho autor vzpomíná na dobu nedávno minulou, kdy žil v Sušici léčitel P. František Ferda, který pomohl mnoha nemocným lidem. Vzpomíná, jak okolí jeho domu bylo doslova obleženo lidmi, kteří chtěli, aby jim pomohl. *Jak to asi muselo vypadat okolo Pána Ježíše, který tolik nemocných uzdravoval,* ptá se Otec Martin a připomíná případ slepce u Jericha, který také prosil Ježíše za uzdravení.

Autor kázání ale zmiňuje i jinou slepotu, slepotu duchovní a ta tolik lidem nevádí. *Nebolí je, že nepoznali Boha, neznají radostnou zvěst evangelia. A zejména pro duchovně slepé je určena dnešní misijní neděle. Církev upozorňuje na všechny, kdo Boha nepoznali, kdo neslyšeli nic o Božím Synu. Je stále mnoho těch, kdo ještě neznají*

⁵⁵ Soubor: Ostatní kázání s. 20

*Jeho krásné a tolik potřebné učení o lásce.*⁵⁶ Autor kázání uvažuje, zda bychom neměli, my křesťané, kteří Boha poznáváme, přiložit ruce k dílu na poli šíření víry? Vždyť pohané nejsou jenom v Africe a Asii, ale i u nás je mnoho těch, co nevěří. Dále říká: *Nejsou dnešní naše vesnice a městská sídliště právě takovou „duchovní Saharou“? Všichni pohané, ať daleko od nás, nebo v našem bezprostředním okolí, potřebují naši pomoc. Jděte a učte, platilo nejen apoštolům a jejich nástupcům, to platí i nám! Jakým způsobem mohu pomáhat misiím šířit víru já?*

Každý křesťan, když koná dobro, když se modlí, když se obětuje pro druhé, koná apoštolskou činnost. Nástroji křesťana jsou láska, modlitba, pokora, oběť. Autor říká, že bychom neměli naříkat na špatnost světa, ale měli bychom se modlit za jeho obrácení a spasení. *Svatý František Xaverský psal, že modlitba Evropy za víru obrací a získává Kristu Asii.*

Martin Vích nám říká, že misiemi se nemyslí jen finanční dary, ale i návštěva nemocného nebo starého či opuštěného člověka, který možná na Boha už zapomněl. *Poslední Ježíšova slova, která bychom měli považovat jako poslední vůli našeho Pána, připomínají spíše naléhavou prosbu: „Jděte do celého světa a všude učte všechny národy a získávejte mi učedníky.“ Jinými slovy řečeno, buďte misionáři a zvěstovateli mé radostné zvěsti o Boží lásce k Vám.* V další části autor vysvětluje, co dříve znamenalo stát se misionářem. Dnes sice misie pokračují, ale jejich směr působnosti se značně mění. *Skutečnost je taková, že té duchovní pomoci bychom my zde v Evropě potřebovali více než oni. Dnešní podmínky k šíření Boží pravdy v takzvané křesťanské Evropě jsou daleko svízelnější než v „temné Africe“ či Asii. Kolem nás dnes žijí pohané a je jich stále více. Jen se podívejte. Jsou s námi na pracovišti, ve školách, sedí s námi u rodinného stolu. Nic si nebudeme zastírat. Jsme přesně v takové situaci jako první Kristovi učedníci před 2000 léty. A tak Kristova slova patří také nám: „ Jděte, učte, získávejte...“⁵⁷*

Martin Vích v závěru předkládá návrh, jak získávat učedníky, jak uskutečňovat misie. To musí vycítit a poznat každý z nás podle situace, kde žije. *Musíme vydávat hodnověrné svědectví, musíme dokázat světu, že dovedeme po Ježíšově vzoru být lepšími, být lidmi poctivými, pracovitými, vlídnějšími, laskavějšími, radostnějšími.*

⁵⁶ Soubor: Ostatní kázání s. 18

⁵⁷ Soubor: Ostatní kázání s. 20

Lidmi, o kterých si ostatní mohou říci: “Jen se podívejte, jak se ti lidé, co chodí do kostela, mají rádi a vzájemně si pomáhají. Amen.

Autor citlivě vnímá současnou situaci křesťanů. Přirovnává ji k situaci prvních Kristových učedníků, kdy křesťané byli v pozici menšiny. I dnešní křesťanská menšina je obklopena nevěřící většinou, jak konstatuje. Všimá si, že ani v našich rodinách není v tomto směru jednota. Martin Vích také říká že, se změnil misijní prostor. Už to není jen černá Afrika, kam se máme vypravit, ale naše nejbližší okolí, které je tím misijním územím. I v tomto kázání opakovaně zaznívá pojem duchovní slepota, což je výraz, který již začíná být pro Otce Martina charakteristický. Zde ho autor ještě rozšiřuje o spojení „duchovní Sahara“.

3. Kázání ke svátostem a pohřbu

I.

V písemné pozůstalosti Martina Vícha bylo nalezeno několik kázání určených k pronesení při udílení svátosti křtu a svátostného manželství. Celkově čtyři dochovaná křestní kázání se nakonec po bližším prozkoumání zredukovala do jednoho typu. Zbylá tři kázání se téměř shodovala svým obsahem s výše jmenovaným kázáním. Byla zde pouze pozměněna jména novokřtěnců. Pro účely práce využívám křestní kázání, které bylo určeno sourozencům Anežce a Markovi. Tyto děti se vzhledem ke svému věku na svůj křest připravovaly. Prošly přípravou u Otce Martina. Dále byla v pozůstalosti M. V. nalezena příprava dopisu, který byl určen rodičům narozeného dítěte, které chtěli nechat pokřtít. Z obou materiálů přináším ukázky. Co se týče dochovaných příprav na svatební kázání, bylo to obdobné. Nalezeno jich bylo pět, ukázky přináším ze dvou kázání, protože ostatní, až na drobné detaily, byla totožná. Citované ukázky P. Martina Vícha z příprav textů na kázání jsou vybrány ze souboru: „Svátostná kázání“.

V pozůstalosti Martina Vícha byl nalezen i **dopis, který byl určen rodičům narozeného dítěte, kteří chtěli nechat toto dítě pokřtít.** V jeho úvodu otec Martin blahopřeje rodičům k narození jejich dítěte a k rozhodnutí nechat je pokřtít. Dále se na ně obrací a zdůrazňuje, že dítě je možno pokřtít pouze na základě víry rodičů a kmotrů. Křtem jejich dítěte mají příležitost, aby si i oni sami uvědomili skutečnost Boha ve svém životě. *Právě v narozeném dítěti můžeme vidět veliký zázrak v tvůrčí dílně Boží, kde se člověk stává Božím spolupracovníkem. My nevidíme Boha svými očima, protože není hmotný. Ale právě proto nám může být tak blízko. Dává se nám poznat, Bůh se stal viditelným ve svém Synu, Ježíši Kristu V Kristu sestoupil Bůh do naší lidské blízkosti, odhalil nám svým učením Boží skutečnost a ukázal nám svou smrtí na kříži Boží lásku. Ovoce svého vykoupení nám zanechal ve svátostech.*⁵⁸ Křest je první svátostí, kterou vstupujeme do společenství s Bohem, dále pokračuje Martin v teologii křtu. *Ve viditelných znameních svátostí se setkáváme se vzkříšeným Kristem, který nám odpouští, dává nám svůj věčný život a vlévá do našich srdcí lásku Boží skrze Ducha Svatého.* Ve křtu má každý pokřtěný velkou naději na spásu. „Tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby nikdo, kdo v Něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

⁵⁸ Soubor Svátostná kázání s. 9

(J 3,16). „V něm máme vykoupení a odpuštění hříchů.“ (Kol 3,14). Cituje Martin z Písma příslušné verše, které shrnují skutečnost Boha v našem životě. Ze svátosti křtu vyplývá člověku podíl na Božím životě, slib vzkříšení a život věčný.

I Vaše dítě bude pokřtěno ve jménu jednoho Boha, který žije v Trojici osob, ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, zmiňuje Martin trinitární teologii. Polití vodou bude přitom znamením vnitřního očistění od dědičného hříchu a zrozením k novému Božímu životu, říká Vích. V další části autor připomíná společenství Božího lidu, do kterého je křtem každý křesťan přičleněn a jeho připodobnění ke Kristu. Důraz klade na život naplněný vírou a jeho další duchovní růst. Křest je vstupem k dalším svátostem. Křtem tedy setkání s Bohem nekončí, ale začíná. Má pokračovat ve styku s Bohem v modlitbě, účasti na bohoslužbě církve, v přijímání dalších svátostí a křesťanském životě.

Autor dopisu oslovuje rodiče, protože církev předpokládá jejich přítomnost. Obrací se na ně, protože oni mají největší zodpovědnost za víru svého dítěte. Před vlastním úkonem křtu vyznávají svoji víru, kterou mají předat svému dítěti. *Rodiče jsou Bohem povoláni, aby byli prvními svědky víry svému dítěti. Křtem je svěřují Bohu a Bůh jim je vrací jako své dítě Boží. V další části dopisu doporučuje rodičům, aby věnovali pozornost praktickým připomínkám k vlastnímu obřadu. Autorovi není lhostejný ani osud rodičů dítěte a jejich duchovní růst. Nabízí jim své kněžské služby v případě uzavření církevního sňatku. Pokud jste neuzavřeli církevní sňatek, přijměte svátost manželství, abyste mohli mít plnou účast na životě církve a bohatství Kristových milostí. Rád Vám posloužím soukromým obřadem bez obvyklých slavností.*

V závěru dopisu obrací Vích pozornost k již pokřtěnému dítěti, ve kterém bude v jejich domově přebývat samotný Ježíš. *A co učiníte pro své dítě, to učiníte pro samotného Ježíše. Vždyť on řekl: „Co jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mne jste učinili.“ (Mt 25,40).* Autor vyjadřuje naději, že dítě bude vychovááno v křesťanském prostředí a také jí nabízí pomoc při výchově jejich dítěte v křesťana a dobrého člověka. *Když se Vám křesťanská výchova podaří, Vaše dítě nebude v životě nikdy samo. Bude s ním vždycky Bůh a v celém světě bude mít mnoho bratří a sester. Křesťanskou výchovou zajistíte nejlépe jeho pozemský život i jeho věčnou budoucnost.* Na samý závěr dopisu svěřuje celou rodinu do Boží ochrany a vyprošuje všem požehnání.

Křestní kázání začíná autor přivítáním a oslovením novokřtěnců, Anežky a Marka. V úvodu má vpisované poznámky u jmen: Anežka rozdatelka lásky pro náš národ, Marek evangelista, radostné poselství světu. Předpokládám, že tyto poznámky sloužily autorovi jako připomínka, kterou objasnil (aby objasnil) význam těchto dvou jmen v souvislosti s radostnou událostí křtu. K oběma sourozencům měl kněz osobní vztah, prošli jeho přípravou na přijetí svátosti křtu, s rodiči i dětmi se osobně znal. Hned po přivítání ocenil jejich rozhodnutí. *Rozhodli jste se sami dát se pokřtít. Je to pro Vás veliký Boží dar, že jste se mohli ke křtu připravit. Nechcete žít jako pohané. Křtem se zapojíte do veliké rodiny dětí Božích na celém světě. Stanete se dědici věčného království a sestrou a bratrem ostatních pokřtěných. Proto s nimi budete volat „Otče náš“ – nejen můj.*⁵⁹

V kázání je možné rozeznat dvě hlavní části. V první z nich M. Vích objasňuje, co je to křest, ve druhé se ptá a zároveň odpovídá na otázku, co to znamená žít jako opravdový křesťan. Otec Martin dětem vysvětluje, že křtem jsme získali celoživotního přítele, který nás zná lépe, než se známe my sami, vždycky při nás stojí, má nás rád takové jací jsme. Tím přítelem je náš společný Bůh Otec. V další části objasňuje podstatu křtu jako svátosti duchovního znovuzrození pro život věčný. Tím, že se křtěnec omývá ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, uděluje se mu neviditelný dar účasti na věčném životě. Viditelným znamením, kterým je omývání se uděluje neviditelný dar věčnosti. Dětem srozumitelnou formou přibližuje, co pro ně křest znamená. *Křtem se osvobozuje Vaše duše od zla všech hříchů, které Vám bránily žít v opravdovém přátelství s Bohem. Ponesete na sobě rysy Boží – jako nesete na sobě rysy lidské po svých rodičích. Fyzické narození dává člověku možnost žít na této zemi a duchovní zrození ve křtu uvádí člověka do života Božího. A jako se dítě svou přirozeností podobá rodičům, tak křtem získává zcela zvláštní podobnost s Bohem. Nese v sobě záruku věčného života – věčného štěstí a má právo tedy nazývat Boha svým Otcem. Od křtu náležíte Kristu, s ním budete vítězit nad zlem hříchů, s ním budete předurčeni k věčnému šťastnému životu.*⁶⁰

Po této troše teologie křtu pokračuje a vysvětluje dětem i ostatním posluchačům, co to pro nás znamená, být spojeni s Kristem. Přibližuje jim to na příkladu lidí, kteří se

⁵⁹ Soubor Svátostná kázání s. 1

⁶⁰ Tamtéž, s. 2

mají rádi, jsou si navzájem podobní, mají stejné záliby, zájmy a názory, žijí jedním životem. Také my všichni jsme od křtu ve spojení s Kristem, také žijeme jeho životem. Následně autor odkazuje na nové jméno, kterým se budou moci označovat a které jim bude dnešní den připomínat. Křesťan, kristovec, člověk Kristův, je trvalé poznačení, které nám vtiskuje tato svátost. I tyto děti budou za chvíli účastníky tohoto posvátného okamžiku a setkají se s Kristem., který je prostřednictvím kněze přijme do své církve. Pokřtěný člověk není nikdy sám. Všichni, kteří jsme přijali křtem spásu, vytváříme jedno společenství Božího lidu. *I vy, milé děti, budete moci později přijmout i ostatní svátosti a připojit se k ostatním křesťanům, svým bratrům a sestrám v Kristu. Všechny nás spojuje láska, pochopení, pomoc a odpuštění. To, co dnešní svět tolik potřebuje.*

A jak budeme žít jako křesťané, ptá se autor a zároveň nastiňuje nový program. Žít jako křesťané znamená, že máme přijmout za stěžejní životní zásadu ne násilí, ne boj, ne nenávisť, ale snášenlivost, dobrotu, odpuštění a lásku. Žít jako křesťan znamená, že máte rozeznávat mezi dvěma láskami – sebeláskou a láskou. Sebeláska to je sobectví, opak Boží lásky, karikatura lásky. Láska je člověku dána, aby z něho vycházela a směřovala k Bohu a k člověku. Láska sobecká rodí bolest, bídu a zoufalství. Žít jako křesťan znamená žít po celý život v důvěrném vědomí, že Bůh Vás má rád a to otcovskou láskou, to znamená: takového jaký jsi a jaký se snažíš být.⁶¹ Žít jako křesťan také znamená následovat Pána Ježíše, jak říká autor kázání. Vždyť Ježíš sám nás vybízí, aby svítilo naše „světlo“ před lidmi, aby byly vidět naše dobré skutky. A Vy, milé děti, máte být „světlem“ lidí kolem Vás – být apoštoly lásky! Máte druhým svítit na cestu a ukazovat jim, jak krásné je rozdávat světlo lásky lidem kolem sebe. To je nádherný celoživotní úkol. Přeji Vám z celého srdce, abyste to dokázali a alespoň trochu, podle svých schopností, svět a život lidí v něm změnili.

V souvislosti s tímto křestním kázáním uvádím výňatek z dopisu, který s odstupem doby napsal Otcí Martinovi rodič těchto dětí. „Vystihnout přínos Vašeho života v několika větách ani nejde, ale jsem vděčný za to, že jste vstoupil i do mého života. A nejen já to tak vnímám, samozřejmě i moje žena a dle svého způsobu i naše děti. Byl bych šťastný, když už jsme na obou starších dětech nechali, ať se rozhodnou, zda chtějí

⁶¹ Soubor Svátostná kázání s. 3

pokřtít, aby se tak i náš nejmladší, Jonáš, rozhodl co nejdříve a mohli jsme i jej k Vám přivést.“⁶²

Jiný farník píše: „Tak jsem strašně rád, že jsem vás Martínku poznal. Jste a budete vždy vzorem opravdového kněze a kněžství. Nikdy na Vás nezapomenu, zejména na ta krásná setkání, tam u vás na Šumavě. Tolikrát jste mi pomohl! A věřte, že existuje jeden křesťánek, pokřtěný před očima duchovního táty Martina, který to myslí v dnešní době vážně.“⁶³

Ukázky z korespondence dokazují, že i s odstupem času a místa dotyční vzpomínají s vděčností na Otce Martina, v obou dopisech tomu věnují drobnou zmínku.

Pokud se vrátím k výše uvedené přípravě na křestní kázání, můžeme si povšimnout, že v jejím průběhu autor střídavě promlouvá jak k oběma sourozencům, tak ke shromážděnému společenství. A právě Boží slovo pronesené při příležitosti slavení iniciace má svůj dopad také na celé církevní společenství. Může se zde v určitém smyslu mluvit o katechizaci. Během promluvy zdůrazňuje dětem jejich trvalé spojení s Kristem skrze křest i jejich příslušnost k ostatním křesťanům a Božímu lidu. Vyzdvihuje hodnoty, které jsou spojeny s křesťanstvím, jako je vzájemná láska a láska k Bohu, odpuštění, trpělivost apod. Ve svých kázáních často odkazuje na podobenství o světle. I v tomto křestním opět vybízí, aby novokřtěnci byli světlem pro druhé. *Světlem jsme, když svět vidí naši dobrotu, odpouštějící lásku, mírnost. Světlem svítíme pro druhé svým dobrým příkladem. Pokud někde není světlo, je hned vše okolo tmavé, chmurné, nejisté. Světlo našeho dobrého života má lidem pomáhat, má jim svítit, aby našli cestu k Bohu.*⁶⁴

⁶² Z dopisu farníka adresovaného M. Víchovi 10. 2. 2007

⁶³ Z dopisu bývalého farníka adresovaného M. Víchovi 1. 1. 2008

⁶⁴ Soubor Svátostná kázání s. 4

II.

V písemné pozůstalosti Otce Martina se dochovala příprava na svatební kázání. Jak již bylo výše zmiňováno, tato kázání vykazovala v mnohém shodné znaky, proto přináším ukázky ze dvou typů.

Autor uvádí své **svatební kázání** odkazem na Starý zákon, kde je napsáno: „Věčnou láskou jsem tě miloval.“ (Jer 31,3). *A tak Bůh nějak zkřížil Vaše životní cesty, že Vy dva jste se potkali, poznali, zamilovali a konečně si řekli, že už bez sebe nemůžete žít a rozhodli jste se společně žít.* Tímto úvodem začínají všechna jeho svatební kázání. Na to navazuje citací z Nového zákona apoštola Pavla Kolosanům: „Mějte k sobě milosrdné srdce, dobrotu, pokoru, mírnost a trpělivost. Snášejte se a navzájem si odpouštějte. Nad to nade všechno mějte lásku, neboť ona je svorníkem dokonalosti.“ (Kol 3,12-14). Dále M. Vích pokračuje a připomíná, že v životě každého člověka přijdou i chvíle těžké a bolestné. *Kdybychom se zeptali starých lidí, a já to mohu dosvědčit také, že lidský život nelze jenom nějak protančit, naplnit smíchem. Poznali jsme, že lidský život se neskládá jen ze slunných dnů, ale že se občas mohou objevit mráčky, ano i mraky. Prosím Vás, snažte se, aby se takové mraky nehromadily a nepotáhly celou Vaší rodinnou oblohu. To potom někdy může i dlouho trvat a vítr má mnoho práce, než takové mraky rozfouká.*⁶⁵ Autor zde užívá přirovnání. Mraky a mráčky připodobňuje k lidským starostem a slunečné dny ke šťastnému a radostnému období, rodinnou oblohu k situaci a atmosféře v rodině. „Vánkem“, který by měl odstranit mraky každodenního lidského života, by měla být naše trpělivost, pokora, pochopení a především odpuštění.

Martin Vích často zmiňuje a zdůrazňuje ve svých kázáních tyto lidské vlastnosti, které se jakoby postupně vytrácejí z dnešního uspěchaného životního stylu. Zvláště připomíná odpuštění, které by mělo být radostné a oboustranné. Radostí, které nás naučil a sám prožíval Ježíš, když mohl odpouštět druhým. Bylo by možná zajímavé vědět, zda se autor během kázání nějakým způsobem blíže dotknul pojmu „milosrdné srdce“ v citátu apoštola Pavla. Co si pod tímto slovním spojením představují dnešní mladí lidé? Bohužel v písemném záznamu o tom nejsou další záznamy.

⁶⁵ Soubor Svátostná kázání s. 5

Kromě již uvedených a žádoucích vlastností se celým kázáním prolíná přání a potřeba vzájemné lásky. Otec Martin to přeje i mladým manželům, k čemuž si vypůjčuje slova hymnu o lásce apoštola Pavla: *Já bych Vám, milé děti, přál, aby celý Váš život byl jedním radostným hymnem o lásce vzájemné, abyste celým svým životem vyzpívali to Pavlovo: „Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale neměl přitom lásku, jsem jako zvučící kov a řinčící zvon. Láska je shovívavá, dobrosrdečná, láska nezávidí, nemyslí jen a jen na sebe, zapomíná, když jí někdo ublíží, nikdy nad nikým nezoufá, všechno vydrží! Láska nikdy nepřestává!“* (1Kor 13,1) Pozornému čtenáři a posluchači by nemělo uniknout, že Otec Martin oslovuje tyto mladé lidi opravdu otcovsky, jako jejich pravý duchovní otec: milé děti. Činí tak i v případě předchozího křestního kázání.

I v další části svatebního kázání můžeme nalézt shodné akcenty s křestními kázáními. Opět M. V. používá podobenství: *Vy jste světlo světa. Nerozsvěcují světlo, aby je postavili pod nádobu, ale na svícen ať svítí všem v domě. Tak ať Vaše světlo svítí před lidmi, aby viděli Vaše dobré skutky a oslavovali Vašeho Otce v nebesích.* (MT 5,14-16). Dále pokračuje a říká: *Vy jste světlo světa, které má svítit všem kolem Vás. Jaký to má být vzor pro naše dnešní manželství spojené často jen s láskou s ručením omezeným. Zpívejte stále tento Váš hymnus lásky, aby k Vašemu životnímu zpěvu se mohli přidávat další a další, aby s tímto hymnem vytrvali až do konce, protože láska nikdy nepřestává.*⁶⁶

Závěr kázání patří přání novomanželům a prosbám za ně a shromážděné.

V **jiném svatebním kázání** patří jeho úvod citátu: „Stáváš se zodpovědným za to, co jsi k sobě připoutal.“ Autor kázání na něj navazuje promluvou o stavu manželském, co to pro oba znamená. *Za chvíli se ve Vašem životě uskuteční veliká změna. Váš vztah se přemění na manželství a navždycky se stanete zodpovědnými za to, co si k sobě připoutáte. Dosud jste si žili každý svůj život, nyní budete žít jeden společný život. Vstoupit do manželství znamená začít budovat krásný, společný dům a to stojí námahu. Otec Martin přirovnává manželství a život v něm k stavbě domu, který musí mít pevné boží základy, jak uvádí dále. *Co tedy udělat, aby se Vám společný dům podařil, aby byl krásný a aby Vám v něm bylo příjemně? Především je třeba stavět na pevném základu.**

⁶⁶ Soubor Svátostná kázání s. 6

A tím pevným základem je Bůh. Vydáváte se na společnou cestu života. Jistě je před Vámi mnoho krásných chvil, ale přijdou i chvíle těžké, přijdou problémy, těžkosti. Všechno můžete zvládnout – s Boží pomocí. Ať Váš společný život je požehnaný a je radostí pro Vás i pro Vaše blízké.⁶⁷

Po tomto úvodu autor přibližuje událost z evangelia apoštola Jana, která se stala v Káni Galilejské, kde vykonal Ježíš svůj první zázrak proměněním vody ve víno právě při svatební hostině. (J 2,1-11). I na této svatební hostině prožívali mladí lidé nejvýznamnější událost svého života. Uprostřed této radosti nastala situace, kdy došlo víno. Panna Maria si toho povšimla a s prosbou šla za Ježíšem. Učedníkům následně řekla, aby učinili, co jim Ježíš řekne. Byla to první situace, kdy Ježíš zjevil svoji Božskou moc. Otec Martin zdůrazňuje svým posluchačům právě ta slova Panny Marie: „Udělejte všechno, co vám řekne.“ (J 2,5). *Také Vy dnes slavíte nejvýznamnější událost svého života: uzavíráte svátostné manželství, začínáte společný život. I Vy jste pozvali na svatbu Pannu Marii. Vždyť ten dnešní den je zasvěcen Panně Marii fatimské.⁶⁸ Ona je s Vámi se svou přímluvou a pomocí. Všechny nás učí svým příkladem říkat Bohu ano a plnit svatou vůli Boží. Nechte se jí vést a svěřte do její ochrany celé své manželství. Ona chce, abyste byli šťastnými – jeden druhému darem, a aby Vaše rodina byla křesťanská. Ať přijde cokoliv, můžete počítat s její pomocí a přímluvou svého Syna. Nejen Vám, ale nám všem radí: „Co Vám řekne Ježíš, učiňte!“⁶⁹ Poslední tato věta je opět důkazem, že Otec Martin promlouvá nejen k novomanželům, ale se svojí hlavní myšlenkou se obrací na celé společenství. Naznačuje, že budeme-li jednat v souladu s evangeliem, s tím, co nám říká Ježíš, budeme svědky úspěchu.*

V závěru kázání oceňuje M. Vích rozhodnutí snoubenců, že pozvali na jejich svatbu Pána Ježíše a Pannu Marii stejně tak, jako byli pozváni na svatbu do Káně. A zároveň vyslovuje naději, že tomu nebude pouze ve svatební den, ale že budou u nich doma stálými hosty. *Potom budete šťastni Vy a budou šťastnými Vaše děti a prožijete krásný a Bohem požehnaný život. To Vám ze srdce přeji a za to budu prosit i se všemi zde*

⁶⁷ Soubor Svátostná kázání s. 13

⁶⁸ Naše Paní z Fátimy je titul, který Blahoslavené Panně Marii přiřkli katolíci a další, kteří věří, že se zjevila třem malým pasáčkům v portugalské Fátimě každého třináctého dne v šesti po sobě jdoucích měsících v roce 1917.

⁶⁹ Soubor Svátostná kázání s. 14

přítomnými. Spolu s žalmistou a také spolu s Vámi můžeme volat: „Toto je den, který učinil Pán, jásejme a radujme se z něho.“ (Žl 118,24). Amen.

III.

Ke svátostným křestním a svatebním kázáním volně přiřazuji i **kázání pohřební**. Důvodem je jednak to, že v písemné pozůstalosti byly tyto přípravy nalezeny v jedné složce společně. Druhým důvodem je nemožnost jiného začlenění v průběhu liturgického roku. Společně s pohřebními přípravami bylo nalezeno poměrně rozsáhlé množství církevních materiálů. Většinou jde o homiletické směrnice určené pro tuto příležitost a pocházející z období let 1983 až 1986. Kromě těchto směrnic pozůstalost obsahovala sbírku pohřebních promluv autora Emanuela Žáka z roku 1938. Tyto písemné předlohy jsou již v poškozeném stavu, ale jejich uchovávané množství vypovídá o důležitosti, kterou Martin Vích přisuzoval události pohřbu a jeho přípravě. Také zde bylo nalezeno větší množství písemných kázání, která jako v předchozích případech, byla shodná. Nicméně se dochovalo více odlišných typů. V této souvislosti mě napadá paralela s myšlenkou, kterou Otec Martin formuloval v jednom z velikonočních kázání: *Člověku je vůbec snadněji truchlit s truchlícími, než rozveselit se s tím, kdo má radost. V trápení druhého nalézáme totiž obdobu trápení vlastního, v jeho litování litujeme vlastně sebe.*

V prvním z pohřebních kázání autor promlouvá nad rakví mladého člověka. Mirek byl jeho duchovní syn, kterého v dětství křtil, i on sám by v tuto chvíli potřeboval slova útěchy, která od něj čekají pozůstalí. Dále vzpomíná na jeho lidský život a chválí jeho charakterové vlastnosti. Soucítí s bolestí přítomných a připomíná, že smrt mladého a nadějného člověka je zlá a je těžké se s ní smířit. Vzbuzuje také naději a optimistický pohled: *Ale prosím Vás, tento smutek nesmí být zoufalý. Vždyť máme naprostou jistotu věčného života. Ježíš Kristus, Boží Syn, řekl jasně: „Kdo věří ve mne, i kdyby mrtev byl, živ bude přece a já ho vzkřísím.“ Náš Mirek žije! Člověk mnohdy zklame, ale Boží Syn, Ježíš, nezklame. Co slíbil, také splnil!*⁷⁰

V další části Otec Martin popisuje příběh z evangelia o vzkříšení mrtvého chlapce v městečku Naim. Autor kázání připomíná, že tento a další zázraky konal Ježíš proto,

⁷⁰ Soubor Svátostná kázání s. 15

aby upevnil víru těch, kteří ho provázeli a poslouchali na jeho cestách. „Já jsem vzkříšen a život, kdo věří ve mne má život věčný a já ho vzkřísím!“ (Lk 7,11-17). *Náš Mirek tedy žije a je u svého Pána, pokračuje dále M. V., i za něho se Ježíš po poslední večeři modlil: „Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou a prožívali slávu, kterou jsi i pro ně připravil, vždyť od křtu patřili Tobě!“ Za Mirka i za nás za všechny se Ježíš obětoval na kříži. Ježíšova slova dávala sílu prvním křesťanům, dávají sílu i dnešním, dávají sílu i nám zde.* A jak autor na začátku připomínal, připomíná i zde, že Mirek tím, že je křesťan, patří od křtu Bohu. Připomíná také slib vzkříšení a Božího království pro mnohé, nejen pro jednotlivce, jako v případě naimského chlapce. Ježíš slíbil zachránit ty, kdo v něho uvěří.

V poslední části kázání se Otec Martin obrací na pozůstalé rodiče, hledá pro ně lidská slova útěchy a vzpomíná na podobné konkrétní případy, kdy zemřel mladý člověk. *Vzpomínám na rodiče Boškovy ze Skočic. Vynášeli z jejich domu rakve dvou synů. A já často, když se zastavím u jejich hrobu, čtu větu, kterou tam rodiče dali napsat: „V Ježíše víru nemít, nemohli bychom přežít!“ V Kamenném Újezdě za Českými Budějovicemi zase na hrobě mladého napsali rodiče: „Pane, zde ti vracíme Tvůj veliký dar!“*

Na závěr kázání vyprošuje autor silnou víru pro všechny, vyslovuje ujištění o budoucím radostném shledání s Mirkem a přimlouvá se za podporu od ostatních. *A my všichni zarmoucení přátelé, ujměme se těch, kteří se dnes nakrátko loučí se svým milovaným synem. Pomáhejme jim nést tak těžký životní kříž, ať cítí, že nejsou sami, že trpíme s nimi a že je neopustíme! Amen.*

V úvodu jednoho **z dalších pohřebních kázání** M. Vích říká, že když z našeho středu odejde člověk, který nezaujímal právě důležité místo v naší společnosti, nebereme jeho odchod nějak významně. Mezi takové lidi patřil i právě zesnulý František. Jeho život nebyl z pohledu druhých příliš zajímavý. *Ale kolik bylo v jeho životě trpělivosti, lásky, skromnosti. Jak statečně nesl tíhu svých obtíží, jak byl obětavý, bezelstný k těm, kteří žili kolem něho. Je pravda, že mnoho z Kristova učení a života neznal, do kostela málokdy chodil. Ale Kristus řekl: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je Boží království.“ (Mt 5,3). Fanouš byl spokojený s tím, co měl, nikdy si nestěžoval. Byl šťastný a vděčný za to málo, co měl. S jakou ochotou pracoval pro*

*kostel, pro faru*⁷¹, oceňuje jeho život autor a zároveň připomíná, že lidská měřítká jsou jiná než měřítká Boží. Boží pohled vidí velikost chudých v duchu. Ježíš nemá na mysli naše materiální bohatství, ale vnitřní chudobu, pokoru, vděčnost, skromnost, nelhostejnost, jak dodává Vích. Vyzdvihuje i trpělivé snášení nevyléčitelné a vleklé choroby, kterou zemřelý trpěl. Otec Martin zde mluví ze své vlastní zkušenosti. Sám se často, během svého života a zvláště ve vyšším věku, potýkal s následky úrazu, který utrpěl v uranových dolech a říká: *Často se stává, že s lidmi, kteří trpí nevyléčitelnou a vleklou chorobou je těžký život. Bývají mrzutí, plní netrpělivosti. Nemíváme jim to ani příliš za zlé, protože snášet léta nemoc je velmi obtížné a dovede to vyčerpat všechnu trpělivost člověka. Fanouš si nikdy nenaříkal, svoji nemoc bral úplně samozřejmě a s úsměvem.*⁷² Bůh na věčnosti neoceňuje člověka podle důležitého místa zde na zemi, ale podle toho, jak obstál ve svých zkouškách. A tam jsou najednou všichni ti nepatrní drobní lidé velkými. „*Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je Boží království.*“ Amen.

V jiném pohřebním kázání se pozůstalí loučí s maminkou. Autor zde zdůrazňuje, že každý pohřeb je smutný, *ale jednou se nám tato cesta stává cestou křížovou, když se loučíme s maminkou. V životě se loučíme mnohokrát. S maminkou jen jednou. Cítíme, že náš domov, ale i náš život zeje prázdnotou a neubráníme se slzám.* Otec Martin v kázání dále přirovnává uplynulý život člověka k dokumentárnímu filmu, který se nám na jeho sklonku přehrává před očima. Ale ať je vyprávěný život všední nebo mimořádný, jedno je vždy stejné. Člověk vidí na konci svého života najednou velmi jasně, kdy, v čem a kde chyboval a je velmi nešťastný nad každým nesprávným krokem. Přichází i s nápadem: *Bylo by dobré, kdyby člověk začínal žít svůj život s těmi zkušenostmi, které si během života získal. Určitě by si více vážil všech příležitostí ke konání dobra. Víc by miloval modlitbu, nevynechával by nedělní společenství, upravil by svůj poměr k druhým. Ale Bůh nechává žít člověka jen jednou. Stejně tak jen jednou člověk umírá. Nenechává nás opakovat ani den ani jednu hodinu. Jako ubíhá život, tak ubývá síl, tak ubývá příležitostí konat dobro. Měli bychom tedy velmi svědomitě zacházet s časem svého života a využít jej k dobrému.* Tato připomínka je určena nám všem. Včas konat dobro! Zůstává ale otázkou, zda by opravdu všichni více milovali modlitbu, nedělní

⁷¹ Soubor Svátostná kázání s. 17

⁷² Soubor Svátostná kázání s. 18

společenství a konání dobra nebo je to jenom přemíra optimismu a naděje, kterou vkládá do člověka, která je ale pro Otce Martina charakteristická.

Po této úvaze se autor vrací k zesnulé sestře, aby mohl shlédnout film jejího života. Byl plný lásky k rodině i širokému okolí. Patřila k oněm ženám, které dovedly pracovat, čelit obtížím a nástrahám života. Připomíná i její hlubokou víru, častou modlitbu a mravní sílu. Nad rakví maminky se zákonitě vnucují vzpomínky na prožité dětství. Vích se ptá. *Jaké vzpomínky vám, milé děti, vyvstávají dnes v duši? Nezapomeňte na svoji maminku, a jestliže jí už nyní nemůžete splácet její lásku, mějte se rádi navzájem tak, jak ona měla ráda vás. Amen.*

*Rakev, hrob, loučení. To že by měl být konec lidské bytosti? Po všech námahách, po všech velkých plánech, touhách a činech, po tak velikých obětech, po tak velké lásce k rodině? Potom nemoc a bolestné umírání! Člověk, nejdokonalejší tvor na světě, by měl končit takovým fiaskem, takovou tragédií?*⁷³ Tak se ptá Otec Martin na úvod svého **dalšího pohřebního kázání** nad rakví zesnulé sestry Anny. Pokračuje dále v úvaze, že člověk zná prostředky, jak uhasit v životě žízeň a hlad. Máme ale prostředek pro naši touhu po trvalém štěstí a radosti? Autor nám nabízí na tuto naši touhu prostředek. Je to spojení s vírou. A právě tak tomu bylo i u zesnulé. *Celý život naší sestry Anny byl formován Kristem a jeho učením. Proto tak krásně a trpělivě žila. Proto věříme pevně, že se na ni splnilo i slovo: bude s Ježíšem na věky.*

V další části kázání autor rozvíjí myšlenku nad otázkou smrti. Zde nad rakví jsme svědky smrti tělesné, která je součástí každého lidského života. Martin Vích si bere na pomoc přirovnání se semenem v zemi, které v ní odumírá, aby z něj vyrostla nová rostlina. Říká: *Ze smrti se zrodí mnohem slavnější a krásnější život. Nejblíže jsme tomu u Ježíše a jeho vzkříšení.* Oproti tomu staví smrt věčnou, což pro nás znamená naprosté odloučení od Boha a jeho dobra. *Když slunce pálí, rostou i rozkvétají ty rostliny, které mají kořeny hluboko v zemi. Květiny bez kořínků, nebo se slabými kořínky, v zemi usychají. Jen člověk s hlubokou, silnou a zdravou vírou má naději, že unikne této smrti. Přeji Vám hlubokou víru ve shledání a život věčný. Bude-li naše víra silná, nebudeme se bát hrobu, když jím již vítězně prošel náš Pán. Amen.* (tamtéž, s. 19).

⁷³ Soubor Svátostná kázání s. 19

I další pohřební kázání začínáme pohledem nad rakví zesnulého bratra Václava. *Milovaní, člověk, se kterým jste po léta sdíleli domov, se vydal v rakvi pryč z domova a leží tu nehybně při posledním zastavení. Tiše beze slov rozloučení k nám všem přece ještě naposled mluví. Nesmíme pro zármutek a lítost přeslechnout jeho tichý hlas, poslední životní zkušenost, kterou nám všem může sdělit – zkušenost smrti.* Otec Martin si dále všímá zesnulého jako moudrého rádce a příkladného vzoru křesťanského života. Obdivuje vzájemnou lásku v jeho rodině, i pomoc a radu, kterou nikomu neodmítl. Co nám ale dnes chce naposled a beze slov říci? *Moji drazí, přátelé, má rodino, uvažte dobře, co se se mnou děje. Čekajte to také – i ty faráři Martine. Počítejte se smrtí, ať vás nezaskočí! Jsem rád, že jste nezakryli moji rakev kupou věnců a kytic. Smrt je cíl života, konec pozemské pouti. Nacvičte si po této skutečnosti svou smrt už předem, ještě nyní za života.*⁷⁴ Vícha označuje naši smrt za cíl života. Jak si to protiřečí, můžeme podotknout. Kdo ale nezná cíl, nedbá o něj a nemíří k němu. Může se tedy s cílem i minout. My křesťané ale svůj cíl známe. Je jím věčný život. *Kdo jde životem a nechce vidět, že je zasvěcen smrti, ten se dobrovolně oslepil a stal se slepcem! Ale je to uskutečnitelné, připravit se na svou smrt? Copak je možno trénovat si vlastní smrt jako skok do dálky, přirovnává smrt ke skoku autor kázání. Ano, je to možno a je to velmi užitečné,*⁷⁵ (tamtéž, s. 21) odpovídá. Následně naznačuje, co můžeme všichni dělat, abychom se na naši smrt připravili. První věc je stále považovat za důležitější co jsi před Bohem, než to co máš.

Již v přechozích kázáních zaznělo z úst Martina Vícha, že být je více než mít, že duchovní hodnoty stojí výše než ty materiální. *Smrt je totiž chvíle úplné chudoby. Všechno nám vypadne z rukou. Na pohřebním rubáši se kapsy nešijí, a i kdybys je měl, nejsou ti nic platné. Za druhé nesmíme smrt brát jako konec všeho. Smrt není krok do nicoty. Smrt je naše setkání s Bohem! I člověk, který celý život neměl o Boha zájem, i ten kdo ho vášnivě popíral, stane ve smrti tváří v tvář Bohu. Hodina smrti je pro každého chvílí setkání s Tvůrcem. Je-li tedy smrt setkáním s Bohem, potom nácvik smrti je ve hledání Boha už zde v životě. Kdo se často staví v modlitbě před Boží tvář, ten*

⁷⁴ Soubor Svátostná kázání s. 21

*neuslyší: „Neznám tě, jdi ode mne!“ Ale půjde Bohu radostně vstříc, až nastane v jeho životě poslední den. Amen.*⁷⁶

Výše zmiňovaná pohřební kázání byla pronášena při příležitostech úmrtí různých lidí. Ve všech se jejich autor obrací k pozůstalým, aby je potěšil v jejich zármutku, připomíná a oceňuje jejich život, vyzdvihuje kladné charakterové rysy jednotlivců, všímá si i nenápadných detailů. Zdůrazňuje jistotu, kterou má křesťan ve vzkříšení a věčný život, pokud žije hodnotným křesťanským životem. Smutek pozůstalých by tedy neměl být zoufalstvím, ale radostnou nadějí na budoucí shledání s nimi. Pro porovnání jsem se pokusila jednotlivá kázání zkráceně charakterizovat a vystihnout hlavní myšlenku, kterou chtěl jeho autor sdělit. Je zajímavé si povšimnout výběru v souvislosti s osobou zemřelého.

1. Boží Syn nezklame. „Já jsem vzkříšení a život, kdo věří ve mne má život věčný a já ho vzkřísím!“ (Lk 7,11-17). Z kázání proneseného na pohřbu mladého člověka.
2. „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je Boží království.“ (Mt 5,3). Lidská měřítko jsou jiná než měřítko Boží. Z kázání na pohřbu nenápadného člověka.
3. Včas konat dobro! Měli bychom velmi svědomitě zacházet s časem svého života a využít jej k dobrému. Z kázání proneseného při úmrtí maminky.
4. Jen člověk s hlubokou a silnou vírou má naději, že unikne smrti a bude s Ježíšem na věky. Z kázání na pohřbu ženy, jejíž život byl formován Kristem.
5. Smrt je cíl života a naše setkání s Bohem. Důležitější je to, co jsi před Bohem, než to co máš. Z kázání proneseného na pohřbu staršího muže.

V úvodu k pohřebním kázáním jsem zmiňovala, že se v dochované písemné pozůstalosti našlo poměrně velké množství materiálů, které se vztahují k obsahu pohřebních kázání. Je zajímavé, že po jejich pročtení jsem neobjevila žádné shodné motivy s kázáními, která uvádím výše. To ovšem nevylučuje, že je Otec Martin nikdy nepoužíval nebo z nich nečerpal myšlenky. Pouze v těchto mnou uváděných kázáních se to nepotvrdilo.

⁷⁶ Soubor svátostná kázání s. 23

Závěr

Analýza dochovaných kázání Martina Vícha nám umožňuje vyvodit určité shrnutí a následně formulovat typické znaky a charakteristické rysy, které se objevují výrazněji v jeho kázáních. Pro větší přehlednost je formuluji

- *Kdo žije proto, aby měl, je schopen jít za svým cílem i bezohledně. Jakmile je křesťan orientován jenom na „mít“, umenšuje v sobě cit pro duchovní rozměr lidské existence.*

Autor upřednostňuje hodnoty duchovní, které se vztahují k dobru člověka.

- *My se potřebujeme dnes vrátit ke kříži, ke křesťanství. Celý evropský svět se zmítá mezi různými myšlenkovými směry, které ho rozdělují. Náš dnešní svět je ohrožován vědou bez svědomí, technikou a ekonomikou bez duše, blahobytem a konzumním způsobem života bez lásky a pýchou a necitelností jednoho člověka k druhému. Za „nemoci“ dnešní doby považuje konzumní způsob života, blahobyt a upřednostňování hmoty nad duchem.*
- Otec Martin a vyjadřuje často ve svých kázáních svoji velkou zálibu a lásku k přírodě. Všimá si její zákonitosti a koloběhu života v ní ve spojitosti s během lidského života. Často ve svých kázáních dává příklady z přírody.
- Autor nastiňuje nový program *Žít jako křesťané. To znamená, že máme přijmout za stěžejní životní zásadu ne násilí, ne boj, ne nenávisť, ale snášenlivost, dobrotu, odpuštění a lásku. Žít jako křesťan znamená, že máte rozeznávat mezi dvěma láskami – sebeláskou a láskou. Sebeláska to je sobectví, opak Boží lásky.*
- Martin Vích často zmiňuje a zdůrazňuje ve svých kázáních tyto lidské vlastnosti, které se jakoby postupně vytrácejí z dnešního uspěchaného životního stylu. „Vánkem“, který by měl odstranit mraky každodenního lidského života, by měla být naše trpělivost, pokora, pochopení a především odpuštění.

- V jeho kázáních se často objevuje podobenství o světle. Cituje ho ve svatebním i křesťanském kázání a volně i jinde. *Vy jste světlo světa. Nerozsvěcují světlo, aby je postavili pod nádobu, ale na svícen ať svítí všem v domě. Tak ať Vaše světlo svítí před lidmi, aby viděli Vaše dobré skutky a oslavovali Vašeho Otce v nebesích.*
- *My, čeští křesťané, se musíme vrátit až do té doby, kdy křesťané v naší zemi tvořili leda nepatrnou menšinu, kdy křesťanství tvořilo jen nepatrné ostrůvky v moři pohanství. Taková je totiž i dnes naše situace!* Současnou situaci křesťanské menšiny často připomíná a připodobňuje k situaci prvotních křesťanů či době příchodu svatých Cyrila a Metoděje.
- Autor ve svých kázáních často využívá přirovnání, metafory a alegorii. Například: ovoce, které nese strom našeho života, hory pýcha a zloby, louže špíny, duchovní slepota a jiné. Ve svých kázáních často využívá textů písní a koled, což svědčí o jeho lásce k hudbě a zpěvu.

V průběhu textu své práce jsem několikrát srovnávala kázání Martina Vícha s jinými autory. Níže předkládám ještě jednu ukázkou.

Kázání Martina Vícha určená na velikonoční období bych nyní ráda vztáhla i k následujícím autorům. Zajímá mě i jejich pohled na toto období v souvislosti s tím, jak na konkrétní období pohlíží M. Vích. Jedním z autorů, je českobudějovický biskup Mons. Josef Hlouch. Byl to on, jak píše v jiné kapitole, kdo Otci Martinovi udělil v roce 1949 kněžské svěcení. Jeho myšlenky čerpám ze sbírky „Minutěnka“,⁷⁷ kterou napsal během svého nuceného pobytu v Koclířově. Ve sbírce jsou krátké úvahy určené ke každodennímu rozjímání. Nejde tedy konkrétně o texty určené ke kázání, ale myšlenky, které jsou obsažené ve sbírce, Otec Martin četl. Druhým autorem je teolog a jezuita Prof. ThDr. Tomáš Josef kardinál Špidlík, dále jen T. Š. Jeho promluvy na nedělní evangelia v knize „Liturgické meditace na celý rok“⁷⁸ a „Ve službě slova“⁷⁹ jsou přiřazovány k jednotlivým nedělím a svátkům v průběhu roku. Výběr druhého autora

⁷⁷ Srov. HLOUCH, J. Minutěnka, Kostelní Vydří: 2002

⁷⁸ Srov. ŠPIDLÍK, T. Liturgické meditace na celý rok. Nedělní evangelia (cyklus B). Olomouc: 2006

⁷⁹ Srov. ŠPIDLÍK, T. Ve službě slova. Řeči nedělní a sváteční (cyklus B). Olomouc: 1992

byl ovlivněn tím, že Martin Vích a Tomáš Špidlík jsou téměř vrstevníci a oba mají také zkušenost s totalitními režimy, stejně jako Josef Hlouch, dále jen J. H.

V následující ukázce předkládám možnost porovnat, jak výše jmenovaní autoři pohlíží na tajemství jednotlivých dnů v triduu.

Zelený čtvrtek – poslední večeře Ježíše s apoštoly ve večeřadle.

M. V. Otec Martin zde hovoří o poslední večeři jako připomínce Kristovy lásky k nám, lásky až do krajnosti. Hovoří o ustanovení nové smlouvy potvrzené Kristovou krví a ustanovení prvního kněžského svěcení na jeho památku. Vyzývá nás, abychom dosvědčovali svým životem Ježíšovu lásku, abychom se vzájemně milovali, jako on miloval nás. Jděte, kažte, dosvědčujte, to je poslání, které je aktuální i v této době.

J. H. Za vrchol lásky označuje Hlouch večer před Kristovou smrtí. On, který věděl, co ho čeká, myslí na nás a ustanovuje svátostnou eucharistii – oběť sebe samého. Pokrm, který sytí naši duši a je cestou do věčnosti. Autor vyzývá, abychom co nejčastěji slavili tento odkaz Kristovy lásky

T. Š. Na zelený čtvrtek se Špidlík zamýšlí nad tím, co bylo v historii pojátkem mezi lidmi. Dříve to bylo silné pokrevní pouto, později duchovní principy a myšlenky. V případě církve je prvotním poutem slavení eucharistie, kdy se shromažďuje Boží lid u jednoho stolu, aby přijal eucharistii a vytvořil jednu rodinu Božích dětí. V tomto případě je eucharistie tím pojátkem, které sjednocuje po mnohá století lidi z různých národů i národností. Společné přijímání eucharistie pod způsobem chleba a vína předpokládá také společnou víru.

Velký pátek – den umučení našeho Pána Ježíše Krista.

M. V. Autor naznačuje, co pro nás znamená velkopáteční heslo: Buď vůle Tvá. Znamená to učit se od Ježíše trpělivě snášet utrpení, učit se od Ježíše odpouštět nepřátelům, učit se od Ježíše být stateční i v bolesti a tyto bolesti obětovat Bohu, shrnuje ve zkratce Martin Vích.

J. H. Všímá si utrpení, které Ježíš nepřišel odstranit, ale svojí smrtí a bolestmi povýšit. Ten nejvlastnější nejpůsobivější obraz Ježíše je opuštěný Spasitel na kříži. I náš pohled na Ježíšův kříž by v nás neměl vyvolávat pocity smutku a beznaděje, ale radost, naději a vděčnost, že Ježíš svým utrpením povýšil kříž na trůn lásky a odpuštění. Stejně jako M. V. zdůrazňuje totožnost Ježíšovy vůle s vůlí Otce: Buď vůle tvá.

T. Š. Ústředním tématem v tento den je u Špidlíka kříž. Uvažuje, jak je zobrazován kříž a Ježíš na něm. Převažuje zobrazení Krista s jeho lidskou ubohostí, nebo jako Božího Syna, vítěze nad smrtí, který z kříže kraluje? Dochází k závěru, že častěji vidíme Krista jako trpícího člověka, s kterým soucítíme. Kdo je ale ten, který potřebuje soucit? Jsme to my. Potřebujeme pochopit, že kříž je předzvěstí radostného poselství.

Zmrtvýchvstání Páně – Ježíšův velikonoční triumf nad smrtí.

M. V. Tématem této neděle je u Vícha jednoznačně radost. Umíme pochopit, že velkopáteční porážka je předzvěstí velikonočního vítězství? A umíme se z toho opravdově a upřímně radovat? Radost křesťana musí proniknout celým jeho životem.

J. H. Obrací pozornost ke vzkříšenému Ježíši a k tomu, co to pro nás znamená. On je ten vítěz nad smrtí, nad smutkem, nad lží, vítěz života, radosti a pravdy. Skrze Ježíše máme vykoupení, náš nový počátek. Kristus nás zve k sobě, abychom začali znovu a nově žít.

T. Š. Autor rozvíjí myšlenku, existence života po smrti. Máme na to důkazy? V tomto životě není spravedlnost, proto musí být alespoň v životě po smrti. Smrt je vstup do jiného života. I Ježíš se vrátil do života na zemi údolím smrti. Zjevil se učedníkům, měl život jako před ukřížováním, ale jiný. Také my smrtí život neztratíme, ale zmrtvýchvstáním nalezneme.

Nanebevstoupení Páně – Kristus ve slávě.

M. V. Boží Syn je Otcem vyznamenán nesmírnou slávou, za to že splnil veliký úkol. Zachránil člověka a nyní nám odchází připravit místo. Kristovo nanebevstoupení otevírá všem křesťanům nadějný pohled. My všichni jsme se křtem stali dětmi Božími a jsme i dědici Jeho království. Měli bychom se z toho stále radovat.

J. H. Ježíš, svojí bezmeznou poslušností, pokorou, láskou a utrpením, oslavil na zemi svého Otce. Splnil, co Otec chtěl. Nyní svého Syna Otec vyvýšil a oslavuje na nebi.

T. Š. Bůh musel nejprve sestoupit na zem v Ježíši Kristu a narodit se z Marie Panny. Tímto vtělením oslavujeme Boha i jako člověka. Skrze Krista a jeho dokonané dílo máme cestu k nebi opět otevřenou. A on se nyní opět vrací ke svému Otci na nebesích, aby se zase vrátil na zem konci věků.

Předkládaná práce si nečiní nárok přesně a odborně analyzovat dochovaná kázání z pozůstalosti kněze Martina Vícha, Nechce ani podat výčet kladných či záporných stanovisek a závěrů ohledně kvality a úrovně textů. To ponechá na případném čtenáři. Příímí účastníci bohoslužeb ale potvrzují, že na příkladu kněze Martina Vícha bylo zvlášť výrazně vidět, jak evangelijní texty ve spojitosti s osobou kněze měly často velký dopad na shromážděné, jaké mělo kázání v jeho podání silný účinek na ostatní. Jeho spolubratr o něm kdysi řekl, že Martin dokáže i „obyčejné“ věci podat neobyčejným způsobem. Jednoduché, výstižné a úsporně formulované texty odkrývaly hluboké myšlenky. Dokázal shrnout podstatu toho, co chtěl svým posluchačům říci. Šetřil zbytečnými slovy, frázemi a květnatou mluvou, ale mířil přímo k jádru věci a poselství. Měl dar říkat staré věci nově a srozumitelně. Často si vypomáhal konkrétními příklady ze života a přírody. Z vlastní zkušenosti i zkušenosti jiných farníků vyvozují, že se při bohoslužbě velmi často od předlohy kázání odchyloval, a nedržel se tématu. Je otázkou, zda je možné to hodnotit pozitivně či nikoliv. Vždyť kolik moudrých a krásných myšlenek je vyřčeno bez „písemné přípravy“.

Dochovaná kázání jsou cennými materiály a kamínkem do mozaiky, který nám pomůže dotvořit si obraz P. Martina Františka Vícha kněze na Dobrši.

Seznam použitých zdrojů

ADAM, A. *Liturgika. Křesťanská bohoslužba a její vývoj*. Přel. V. Konzal, P. Kouba. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-968-3.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Přel. Ekumenické komise pro Starý a Nový zákon. 3. vyd. Praha: Česká katolická charita, 1987. ISBN neuvedeno

BLAŽKOVÁ, M.; VLČEK, V. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-688-4.

DOLEŽAL, M. *Prosil jsem a přiletěla moucha*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. ISBN 80-7192-906-9.

DVOŘÁKOVÁ, Z. *Život P. Martina Františka Vícha*. Bakalářská práce JČU, 2012

GRAUBNER, J. (ed.) *Kostelník. Praktická příručka*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010. ISBN 978-80-7266-341-5.

HLOUCH, J. *Minutěnka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-745-7.

HRDLIČKA, J. *Homiletika*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1991. ISBN neuvedeno.

KOVANDOVÁ, J. *Problematika stáří kněze na příkladu pátera Martina Vícha*. Bakalářská práce JČU, 2010

POKORNÝ, L. A KOL. *Obnovená liturgie*. Praha: Česká katolická Charita, 1976. ISBN neuvedeno.

POKORNÝ, L. *Světlo svátostí a času*. Praha: Česká katolická charita, 1981. ISBN neuvedeno.

RICHTER, K. *Liturgie a život. Co bychom měli vědět o mši, o církevním roku a smyslu liturgie*. Přel. J. Sokol. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-140-7.

SMOLÍK, J. *Radost ze slova: Náčrt homiletiky*. Praha: Kalich, 1983. ISBN neuvedeno.

ŠPIDLÍK, T. *Ve službě slova. Řeči nedělní a sváteční (cyklus A)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992. ISBN neuvedeno.

ŠPIDLÍK, T. *Ve službě slova. Řeči nedělní a sváteční (cyklus B)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992. ISBN neuvedeno.

ŠPIDLÍK, T. *Ve službě slova. Řeči nedělní a sváteční (cyklus C)*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992. ISBN neuvedeno.

ŠPIDLÍK, T. *Liturgické meditace na celý rok. Nedělní evangelia (cyklus B)*. Olomouc: Refugium Velehrad- Roma, 2006. ISBN 80-86715-56-6.

Nepublikované zdroje

SOUBOR: Vánoční kázání (Word)

SOUBOR: Velikonoční kázání (Word)

SOUBOR: Ostatní kázání (Word)

SOUBOR: Svátostná kázání (Word)

Elektronické zdroje

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

<http://www.liturgie.cz/liturgicky-cas/liturgicky-rok-1/>

Seznam zkratek:

M. V.	- Martin Vích
P.	- Pater
P. V. K. Petr	- Pater Václav Klement Petr
sv.	- svatý
cit.	- citováno
CSsS	- kongregace bratří Nejsvětější Svátosti, pertrini
Mons.	- Monsignore
J. H.	- Josef Hlouch
T. Š.	- Tomáš Špidlík
Lk	- Lukáš
J	- Jan
Sk	- Skutky
Mt	- Matouš
Mk	- Marek
Kaz	- Kazatel

Seznam příloh:

- I. M. Vích na čestické Kalvárii
- II. Přepis kázání M. Vícha na Štěpána
- III. Ukázka z rukopisu M. Vícha
- IV. Ukázka z rukopisu kázání V. Petra 1880
- V. Ukázka z rukopisu kázání neznámého autora 1871

Příloha I.

P. M. Vích na čestické Kalvárii

(archiv T. F. Král)

Příloha II.

Kázání na den sv. Štěpána (P. M. Vích)

Včera jsme se radovali z narození malého dítěte, ve kterém jsme poznali Božího syna. Dnes vám církev ukazuje jiný obraz. Obraz statného muže, Kristova jáhna, který dovedl pro Krista obětovat život. Včera jsme obdivovali lásku Boha k člověku, dnes nás udivuje láska člověka k Bohu! Včera přijaly chudičké jesle a kamenný chlév Božího syna, dnes Boží Syn vítá do slávy nebes, do svého Království vítěze potřísněného vlastní krví, zohaveného ranami od kamenů. Vítá prvního mučedníka v dějinách církve.

Štěpán byl od apoštolů ustanoven jáhnem v prvotní církvi, aby se staral s dalšími vybranými šesti muži o městskou chudinu, bezdomovce, nemocné, vdovy i sirotky. Krásná služba. Bylo to vlastně kázání beze slov, kázání životem. Štěpán ale nešetří ani slovy, když se jednalo o Boží věc a o svědectví pro Zmrtvýchvstalého Krista,

Ježíšovi nepřátelé slyšeli ohnivou řeč o Božím Mesiáši, kterého oni nenáviděli. Síla Štěpánových slov je dráždila k zuřivosti – k umlčení použili násilí, fyzické moci a plni vzteku vlekli Štěpána za město. Klidný Štěpán hledal sílu v tiché modlitbě a odpovědí mu byla nádhera Boží slávy. Viděl u Boží brány Ježíše, jak s otevřenou náručí čeká na Štěpána. S jistotou prožívané skutečnosti zavolal: „Vidím nebesa otevřená a Syna člověka, jak stojí po Boží pravici.“

Nepřátelé se ho snaží překřičet. Zacpávají si uši, zuřivě se na něho vrhli a začali po něm házet kameny. Aby jim vrchní šaty nepřekážely v krutosti a násilí, svěřili je mladému muži, který, jak viděli, stál na jejich straně a s jejich zlobou souhlasil. Ten se jmenoval Šavel. Štěpán v modlitbě hledal sílu: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha.“ A na kolenou prosil: „Pane, nepřičítej jim tento hřích.“ Potřísněný krví, kameny stržen k zemi, skončil.

Ty tři poslední Štěpánovy věty před smrtí ukazují jeho velikost a mohou nám všem být poučením a vzorem! „Vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího po Boží pravici.“ Ano, ten kdo se upřímně modlí, ten cítí Boží blízkost. Tomu je nebe otevřené. Jaká to útěcha v hodině i naší jedinou smrti!

Co záleží nyní Štěpánovi na zuřivém davu, když vidí otevřené nebe a svého Pána. Co zlého se mu může stát, když vidí Ježíše, jak na něho čeká. To všechno zakrývá tu hrůznou zlobu zfanatizovaného davu. Je mu jich líto! Oni nic neví, nic z toho, co

může vidět on, nevidí! Prosí za ně, jak to činil nedávno Mistr na kříži: „Pane, odpusť jim tento hřích.“ Žák Kristův miluje přeci každého člověka i nepřítele!! Tak si to přeje Ježíš!

Čekali bychom, že Štěpán bude prosit Pána, aby ho vysvobodil z rukou vrahů, ale my slyšíme jinou pravdu: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha.“ Neprosí o pozemské věci, stará se o duši! Jak milá je Bohu taková prosba plná víry. Jak naopak je slabá víra těch, kteří v hodině smrti se nedokáží odpoutat od světa, bojí se přijmout svátost nemocných, nevloží svůj život do rukou Božích, netouží po odpuštění. Štěpán je vzorem umírajícího křesťana. Tak umírá spravedlivý.

Bůh s láskou přijal svého věrného Štěpána. Přijal ho k sobě! A splnil i jeho prosbu za vrahy a jejich pomocníky. O jednom to víme určitě. Byl to ten mladík, který ochotně střežil šaty a schvaloval počínání zlosynů. Jmenoval se Šavel. Parně statečná smrt Štěpánova na něj mocně zapůsobila. Jeho konverzi, proměnu zakrátko způsobí sám Ježíš u Damašské brány, kam Šavel chvátal zatýkat Ježíšovy stoupence a kde se setkal s Ježíšem, který ho téměř přátelsky oslovil: „Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ? To jsem já, kterého jdeš zatýkat!“ A ze Šavla se stává Pavel, pisatel mnoha dopisů a epištol, které tak rádi čteme dodnes.

Proč si připomínáme svátek tohoto mučedníka právě o Vánocích? Nepokazí nám tato vzpomínka kruté smrti vánoční krásnou a radostnou idylku? Naopak – můžeme se těšit z toho, že Ježíš nepřišel na svět zbytečně. Vyburcoval mnohé z vlašného způsobu života a to je příčina naší dvojnásobné radosti. Vždyť k čemu by byly Vánoce, kdyby i nás nepovzbudily k opravdovému, hodnotnému křesťanskému životu, ve službě Bohu i člověku – Ježíš pro nás a pro naši spásu sestoupil z nebe! Ježíš přichází, aby zápasil se zlem v nás i kolem nás, a aby zvítězil. Podobně zápasil se zlem Štěpán, apoštolové, svatí všech dob, i té naší!

My slavíme Vánoce, ale co si z nich odneseme do dalšího svého života? Bylo by to jistě ubohé, ba směšné, kdyby nám z Vánoc zůstala pouze rybí kost, zabodnutá kdesi v krku! O Vánocích k nám přišel Ježíš a to nejen tak nadarmo. Na nás nyní záleží, jak a zda ho přijmeme, jak se v jeho blízkosti zachováme. Zda opravdu s upřímným srdcem jsme za ním šli a s ním prožívali vánoční radost – třeba se skromností za to s tou větší láskou k němu i k druhým. Amen.

Přímluvy na svátek sv. Štěpána

Milovaní bratři a sestry, obraťme se k Bohu, který svým Duchem sílí statečnost mučedníků a zdobí jimi církev.

1. Dej sv. Otci Janu Pavlovi sílu a milost k vedení církve Boží.
2. Dej božímu lidu poznat sílu Tvé pravdy, aby ji vždy a všude statečně vyznával.
3. Aby svědectví mučedníků posílilo naši víru.
4. Aby kněží a všichni služebníci oltáře byli plni síly Ducha sv. jako sv. Štěpán.
5. Odpusť všem, kteří v zaslepenosti srdce vztahují ruku proti Tobě a tvé pravdě.
6. Aby hříšníkům krev mučedníků pomohla v pokání.
7. Dej nám všem odvahu a sílu sv. Štěpána.

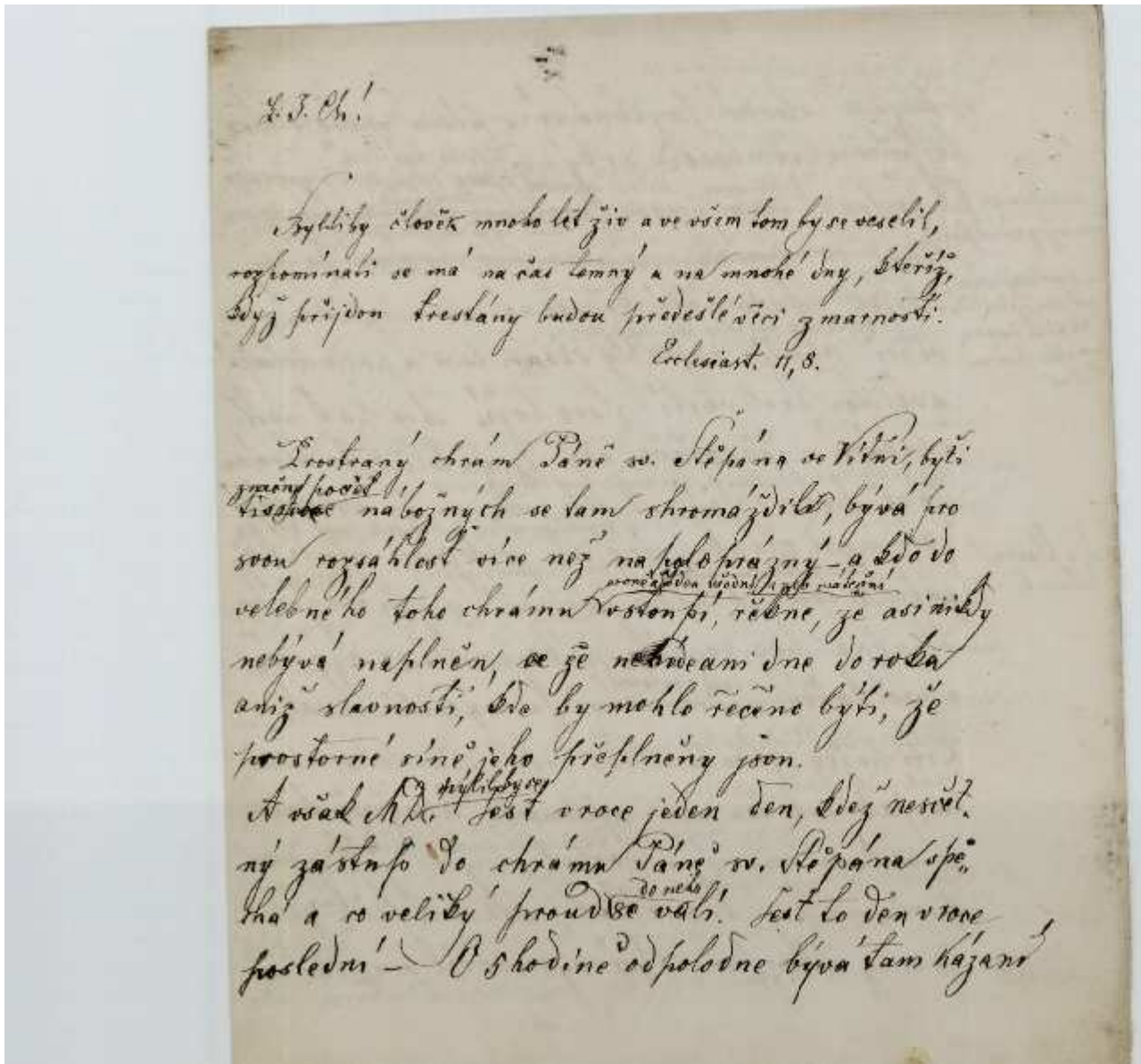
Pane, dej, ať si nade vše vážíme pokladu svaté víry, za kterou sv. Štěpán prolil svoji krev.

Dej sílu vytrvalosti všem, kdo kdekoli trpí pro svoje přesvědčení.

Pro zásluhy svatých mučedníků, učiň z odpůrců církve její zastánce, jako jsi učinil ze Šavla apoštola Pavla.

Dej nám všem, abychom se od jáhna Štěpána naučili odpouštět sobě navzájem, i svým největším nepřátelům.

Kéž se to stane skrze Ježíše Krista, který zná zlobu lidskou i utrpení spravedlivých a žije a vládne s Otcem a Duchem svatým na věky.

ABSTRAKT

KOVANDOVÁ, J. M. *Vích jako kněz a kazatel*. České Budějovice 2014. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce prof. Mgr. Jaroslav Vokoun, Th.D.

Klíčová slova: P. Martin Vích, kněz, vánoční kázání, velikonoční kázání, svátostná kázání, kázání mezidobí, svatební kázání, pohřební kázání, liturgický rok, víra

Diplomová práce se zabývá problematikou písemné pozůstalosti kněze Martina Vícha. Zpracovává a analyzuje jeho písemné přípravy na kázání během liturgického roku. Cílem je, na základě okomentovaného rozboru těchto kázání, podat obraz o jeho kazatelské činnosti a podchytit charakteristické znaky, zajímavé obrazy a nápady.

Stěžejní je praktická část zaměřená na rozbor dochovaných kázání v období vánočním, velikonočním a v období liturgického mezidobí. Na závěr jsou připojeny i dochované přípravy na svátostná a pohřební kázání. Práce se dotýká i porovnání s jinými kazateli.

ABSTRACT

M. Vích as a priest and preacher

Key words: Padre Martin Vích, priest, Christmas preaching, Easter preaching, sacramental preaching, interim preaching, wedding preaching, funeral preaching, liturgical year, religion

This diploma thesis deals with the issue of the written inheritance of the priest Martin Vích. It analyses and focuses on his written preparation for the preaching during liturgical year. The goal of this thesis is to bring a view about his preaching activity, and to get his characteristics, interesting images and ideas.

The main section of this thesis is a practical part focused on an analysis of the preserved preaching in Christmas time, Easter time and in liturgical interim. The preserved preparation for the sacramental and funeral preaching is attached in conclusion. The thesis is also focused on a comparison with other preachers.